

T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Coğrafya Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

GEDİZ'DE
ŞEHİRSEL GELİŞME

Ercan BERBER
2501971275

Tez Danışmanı Doç. Dr. Ayşe Nur TİMOR

İstanbul 2006

T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

TEZ ONAY

ÖZ

Kırsal alanlarda yer alan yerleşmeler çeşitli fonksiyonlar sonucu şehirselleşmiş özellikler kazanmıştır. Gediz Kütahya'ya bağlı İç batı Anadolu'nun tipik özelliğini yansıtan gelişmekte olan bir yerleşim birimidir. 28 Mart 1970 tarihinde meydana gelen depremde büyük mal ve can kaybı olmuş Bakanlar Kurulunun Kararıyla sağlıklı bir alanda yeni Gediz kurulmuştur.

Gediz ekonomisi genel olarak hizmet ve sanayi sektörüne dayanmaktadır. Kömür ve kendir dışında yeterli hammaddesi olmamasına rağmen depremden sonra dışa bağımlı hammaddeye dayanan çok ortaklı halka açık şirketleşmeye gidilmiştir. Sanayi ile beraber başlayan hızlı nüfus artışı hizmet sektörünün doğmasına neden olmuştur. Gediz'in gelişmesinde maden sektörü, buna bağlı olan sanayi ve hizmet sektörü, ve ticaret fonksiyonları önemli bir rol oynamıştır. Sanayi'nin doğuşu ve gelişimi çevresel fonksiyonlardaki gelişimi ve değişimi hızlandırmıştır. Gediz'in yer değiştirmesi ve şehirleşmesiyle tarım ve hayvancılık faaliyetleri geride kalmış sanayi, hizmet ve ticaret sektörü artmıştır. Bununla birlikte ekonomik ve sosyal yaşam değişmiştir.

ABSTRACT

The settlements taking part in rural areas have acquired citizen peculiarities, as a result of different functions. Gediz district connected to Kütahya is a developing city which reflects the typical characteristics of west Anatolia. When the earthquake occurred on 28th March in 1970 lots of goods and life had been lost. New Gediz has been founded on a healthy square by the decision of the cabinet.

The economy of Gediz leans on working and industry sector. Although after the earthquake it hadn't got enough raw material except for coal and hamp. After the earthquake Gediz begun to form a partnership with the open public, relying on imported raw material. The rapid increase of the population together with the growing industry caused a new working sector to be born. The development of the Gediz mining sector, which is connected with the industry and working sector, and commerce functions have an important role with in the growing Gediz district . With the earthquake causing Gediz residents to move to a new area, and the further development of the "new Gediz", farming agriculture and stock breeding activities slowed down, while the birth and development of the industry, work and commerce sector took the leading role in Gediz. As a result economic and social life in Gediz has changed forever.

ÖNSÖZ

Bu araştırma ile şehrin kuruluşu ve gelişmesinde etkili olan fiziki, beşeri ve ekonomik faktörler irdelenmeye çalışıldı.

Araştırma sahasında değişik zamanlarda sel, yangın ve deprem gibi afetler meydana gelmiştir. Bu olaylar sonucunda yöre ile ilgili bir takım belgeler ya kaybolmuş yada büyük ölçüde tahrip olmuştur.

Tezin ilk bölümünde, Gediz'in genel özelliklerinden (konum, fiziki özellikler, iklim , bitki örtüsü) bahsedilmiştir.

İkinci bölümde, şehrin nüfus yapısı hakkında bilgi verilmiş, geçmişten günümüze nüfus yapısında meydana gelen gelişmeler anlatılmış ve nüfusun şehirsal mekandaki dağılışı hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca arazinin fonksiyon sahalarına göre dağılışından bahsedilmiştir.

Üçüncü bölümde, Gediz'in ekonomik yapısı hakkında bilgi verilmiş ve ekonomi bölümlere ayrılarak anlatılmıştır.

Sonuç ve Öneriler Bölümünde ise, tezin hazırlanması sırasında yapılan incelemeler, gözlemlere ve önerilere yer verilmiştir.

Gediz hakkında son yıllarda hazırlanmış en güzel çalışma olduğuna inandığım bu tezimin hazırlanmasında bana yardımcı olan,beni yönlendiren Hocam Sayın Doç. Dr. Ayşe Nur TİMOR'a teşekkür borçluyum. Ayrıca Sayın Hocam Prof. Dr. Nazmiye ÖZGÜÇ'e ve Gediz'de yaptığım inceleme ve çalışmalar sırasında yardımlarını esirgemeyen belediye ve kamu kurum yetkililerine teşekkürlerimi sunarım.

Ercan BERBER

İÇİNDEKİLER

İÇ KAPAK

TEZ ONAY

ÖZ (ABSTRACT)

ÖNSÖZ

İÇİNDEKİLER

HARİTALAR, TABLOLAR, ŞEKİLLER, FOTOĞRAFLAR

GİRİŞ.....	1
1.GEDİZ'İN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	3
1.1.KONUM VE DOĞAL ÖZELLİKLER.....	..3
1.1.1.Konum.....	3
1.1.2.Doğal Özellikler.....	6
1.1.2.1.İklim ve Bitki Örtüsü.....	8
1.2.KURULUŞU VE TARİHSEL GELİŞİMİ.....	14
2.GEDİZ' DE NÜFUS VE YERLEŞME.....	16
2.1.NÜFUS.....	16
2.1.1.Nüfusun Geçmişteki Yapısı ve Özellikleri.....	16
2.1.2.Nüfusun Günümüzdeki Yapısı.....	17
2.1.3.Nüfusun Sosyal ve Kültürel Özellikleri.....	26
2.2.YERLEŞME.....	33
2.2.1.Arazi Kullanımı.....	36
...2.2.1.1.Konut Alanları.....	37
2.2.1.1.1.Deprem Konutları.....	39
2.2.1.1.2.Modern Tip Konutlar.....	39
...2.2.1.2.Ticaret Alanları.....	42
...2.2.1.3.Sanayi Alanları.....	45
...2.2.1.4.Eğitim-Sağlık-Sosyal ve Kültürel Alanlar.....	47
3.EKONOMİK YAPI.....	52
3.1.TARIM.....	52
3.2.HAYVANCILIK.....	54

3.3.ORMANCILIK.....	56
3.4.SU ÜRÜNLERİ.....	59
3.5.SANAYİ.....	59
3.5.1. Atölye Tipi Sanayi.....	61
3.5.2. Modern Sanayi.....	63
3.6.TİCARET.....	66
3.7.ULAŞIM.....	68
3.8.TURİZM.....	69
3.8.1.Ilıca kaplıcaları;.....	70
3.8.2.Murat dağı kaplıcaları.....	71
4.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	74
KAYNAKÇA	78

HARİTALAR, TABLOLAR, ŞEKİLLER, FOTOĞRAFLAR

Harita 1: Gediz'in Lokasyonu.....	5
Harita 2: Gediz ve Yakın Çevresinin Jeoloji Haritası.....	8
Harita 3: Gediz'in Mahalleleri.....	35
Harita 4: Şehir İçi Arazi Kullanımı Ve Fonksiyon Alanları.....	46
Tablo 1: Gediz Meteoroloji İstasyonuna Ait Sıcaklık Değerleri.....	10
Tablo 2: Gediz'de Ortalama Yağış Miktarının Aylara Göre Dağılışı.....	12
Tablo 3: Gediz'de Ortalama Yağış Miktarı Mevsimlere Göre Dağılışı.....	12
Tablo 4: Sayım Yıllarına Göre Gediz'in Genel Nüfus Durumu.....	18
Tablo 5: Gediz'den Yurtiçine Yapılan Göçler (2005).....	22
Tablo 6: Gediz'den Yurtdışına Gerçekleşen Göçler (2005).....	23
Tablo 7: Gediz'in Köyleri Ve Nüfusları (2000).....	24
Tablo 8: Gediz'de Yıllara Göre Nüfus Artış Oranları.....	25
Tablo 9: Gediz'de Mah. Göre Nüfus Ve Aile Büyüklükleri.....	25
Tablo 10: Gediz'de Cinsiyete Göre Nüfus Artış Oranı.....	26
Tablo 11: Gediz'de Nüfusun Yaş Grupları Ve Cinsiyete Göre Dağılımı	28
Tablo 12: Gediz'de Çalışan Nüfusun Ekonomik Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı.....	31
Tablo 13: Gediz'de Nüfusun Eğitim Durumu.....	32
Tablo 14: Şehir içi Arazi Kullanımı.....	37
Tablo 15: Gediz'de Konutların Fonksiyonlarına Göre Dağılımı.....	38
Tablo 16: İlçe ve Köylerin Tarım Alanının Çiftçilere Göre Dağılımı.....	53
Tablo 17: İlçede Hayvan Sayısı Adet.....	55
Tablo 18: İlçede Hayvansal Ürünler 2005.....	55
Tablo 19: İlçede Orman Alanları Dağılımı.....	56
Tablo 20: Orman Ürünleri 2005.....	57
Tablo 21: Gediz Sanayi ve Ticaret Odasına Kayıtlı İşletmeleri	60
Tablo 22: Ticaret ve Sanayi Odasına Bağlı İşletmelerin Listesi.....	60
Tablo 23: Ticaret Ve Sanayi Odasına Kayıtlı Ticaret Ve Hizmet Sektöründe Faaliyet Gösteren İşyeri Ve Sayıları.....	61

Tablo 24: Gediz'deki Atölye Tipi Sanayi Tesisleri (2005).....	62
Tablo 25: 2000 Nüfus Sayımına Göre Gediz'de İstihdam Yapısı (12 ve daha yukarı nüfusu).....	65
Tablo 26: Gediz'de Ticari İşyerlerinin Sayısı Ve Faaliyet Türleri.....	68
Tablo 27: Gediz İl Ve İlçelere Uzaklıkları.....	69
Şekil 1: Gediz'in Sıcaklık Değerleri Grafiği (1973-2000).....	10
Şekil 2: Gediz'de Ortalama Donlu Günlerin Aylara Göre Dağılışı (2000).....	11
Şekil 3: Gediz'de Ortalama Yağış Miktarının Aylara Göre Dağılışı (2000).....	12
Şekil 4: Gediz'de Nüfusun Sayım Devrelerine Göre Genel Durumu.....	18
Şekil 5: Gediz'de Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılışı.....	29
Şekil 6: Gediz'de Nüfusun Yaş Grupları Ve Cinsiyete Göre Dağılışı.....	30
Şekil 7: Tek Katlı Deprem Konutlarının Ortak Planı.....	40
Şekil 8: Üç Katlı Deprem Konutlarının Ortak Planı.....	41
Şekil 9: Gediz'in Orman Yüzdeleri Payları 2005.....	57
Foto 1: Gediz'in Genel Görünümü	4
Foto 2: Gediz'in Genel Görünümü	4
Foto 3: Salur Mahallesinden Bir Görünüm.....	34
Foto 4: Gediz'de Toplu Konutlarından Bir Görünüm.....	39
Foto 5: Bankalar Caddesinden Bir Görünüm.....	42
Foto 6: Şehir Merkezinden Bir Görünüm.....	43
Foto 7: Cumhuriyet Caddesinden Bir Görünüm.....	44
Foto 8: Mermer Atölyelerinden Bir Görünüm.....	45
Foto 9: Gediz Açık Futbol Sahası.....	47
Foto 10: Gediz Otogarından Bir Görünüm.....	49
Foto 11: Park Alanlarından Bir Görünüm.....	50
Foto 12: Gediz Ormanlarından Bir Görünüm.....	58
Foto 13: Küçük Sanayi Sitesinden Bir Görünüm.....	62
Foto 14: Gediz Pazarından Bir Görünüm.....	67
Foto 15: Gediz Ilıca Kaplıcalarından Bir Görünüm.....	71
Foto 16: Gediz Murat Dağı Kaplıcalarından Bir Görünüm.....	72

Foto 17: Murat Dağından Bir Görünüm.....	72
Foto 18: Gediz Orman Alanlarından Bir Görünüm.....	73

GİRİŞ

Tarih boyunca dünya nüfusunun çoğunluğu hep kırsal alanlarda yaşamışlarsa da şehirlerde beş bin yıldan beri var olan ve sanayi devriminden beri hem büyüklük hem sayıda, muazzam bir gelişme içine giren yerleşmeler olmuştur. Bazılarına göre de şehirler medeniyetin ışık ve sıcaklığını karanlık ve soğuk dünyaya yayan ateşi olmuşlardır. Ancak, dünya nüfusunda kırsal nüfusun egemenliği artık sona ermiş bulunuyor. Mart 1994’de dünya şehrsel ve kırsal nüfusun eşit hale geldiği ve artış şehrsel nüfusun kırsal nüfusu geçmeye başladığı uzmanlarca açıklandı. Bu bakımdan, yirminci yüzyılın sonunun kırsal nüfus egemenliğinin de sonuna işaret ettiğini ve artık içinde yaşayacağımız Dünya’nın şehirleşmiş bir dünya olacağını söylemek yanlış olmayacaktır. ¹

Ülkemizde şehirleşmeyi hızlandıran nedenlerin başında hızlı nüfus artışı gelmektedir. Nüfusun artmasıyla başlayan kırdan kente göç tüm hızıyla devam etmektedir ve uzun süre devam edecek gibidir. Hızlı nüfus artışı, beraberinde plansız şehirleşme gibi sorunları da beraberinde getirecektir.

Bugün sürekli artan hızla şehirleşme olayını iki temel özellik açısından ele alabiliriz. Bunlardan birincisi var olan şehirlerin daha fazla nüfuslanarak birer metropolitan özellikler kazanmaları; ikincisi ise küçük yerleşmelerin nüfuslanarak, nüfusların 10.000 üzerine çıkması ve şehir grubuna katılmalarıdır. ²

Ülkemizde, şehirleşme olgusu 1950’li yıllara kadar daha önce büyük şehirleri kapsarken daha sonra da nüfusu 10.000’i geçen yerleşmeleri de ilgilendirmeye başlamıştır. Gediz’in şehirleşmesini etkileyen en büyük olgu 28 Mart 1970’de meydana gelen deprem ve bunun sonucunda Gediz’in yer değiştirmesiyle büyümesidir.

Şehrin özellikleri incelenirken genel eserlerin yanı sıra, çeşitli periyodiklerden de yararlanılmıştır. Bunun yanında, gözlemlerden de büyük ölçüde

¹ Erol Tümertekin, Nazmiye Özgüç, **Beşeri Coğrafya**, (Çantay Kitabevi, İstanbul, 2004).

² Erol Tümertekin, **Türkiye’de Şehirleşme ve Şehrsel Fonksiyonlar**, (İst. Üniv. Yay. İstanbul, 1973).

faýdalanılma yoluna gidilmiştir. Ayrıca başlıca planlama sorunları da belirlenip, çözüm önerileri teklif edilmiştir.

Araştırmalar sonucunda, yöredeki beşeri ve ekonomik faaliyetleri iklimin olumlu, tektonik yapısının ise olumsuz etkilediği belirlenmiştir. Düzenli ve modern bir yapılaşmanın görüldüğü bu şehirde, ulaşım ile ilgili bazı sorunlar söz konusudur.

Ekonomik fonksiyonların yeterince gelişmediği yörede, istihdam zorlukları nedeniyle ilçe dışına yönelik göçler yaşanmaktadır.

Yerleşim sahası jeolojik yapı ve tarım alanlarına bağlı olarak daha çok kuzey ve kuzeybatı yönünde genişlemektedir. Yörenin ekonomisinde tarımın payı oldukça azdır. Nitekim aktif nüfusun çoğu geçimini sanayi ve hizmet sektöründen sağlamaktadır. Bu nedenle, şehirdeki sanayinin gelişmesini sağlayıcı önlemlerin alınması gerekmektedir.

1.GEDİZ'İN GENEL ÖZELLİKLERİ

1.1.KONUM VE DOĞAL ÖZELLİKLER

1.1.1.Konum

Gediz, Kütahya İline bağlı, Ege Bölgesinin İç Anadolu çanağıyla, Ege Bölümünün ova ve dağları arasında, İç Batı Anadolu eşiğinde yer alan bir yerleşmedir. İlçe Kütahya-Uşak-İzmir karayolu güzergahında bir transit merkezidir. İlçenin batısında Simav-Şaphane, kuzeybatısında Hisarcık ve Emet, kuzeyinde Çavdarhisar, doğusunda Altıntaş ve Dumlupınar İlçeleri, Kuzeydoğusunda Kütahya, güneyde ise Uşak İl sınırı ile çevrilidir.

1970 yılındaki deprem sonucu, tamamen yıkılan eski Gediz'in 7 km mesafesindeki alanda yeni Gediz kurulmuştur. Kısa zamanda eskisinden daha sağlıklı bir alt yapıya kavuşmuştur. Kütahya İlçeleri içinde en gelişmiş ve büyümeye müsait bir ilçe konumundadır³.

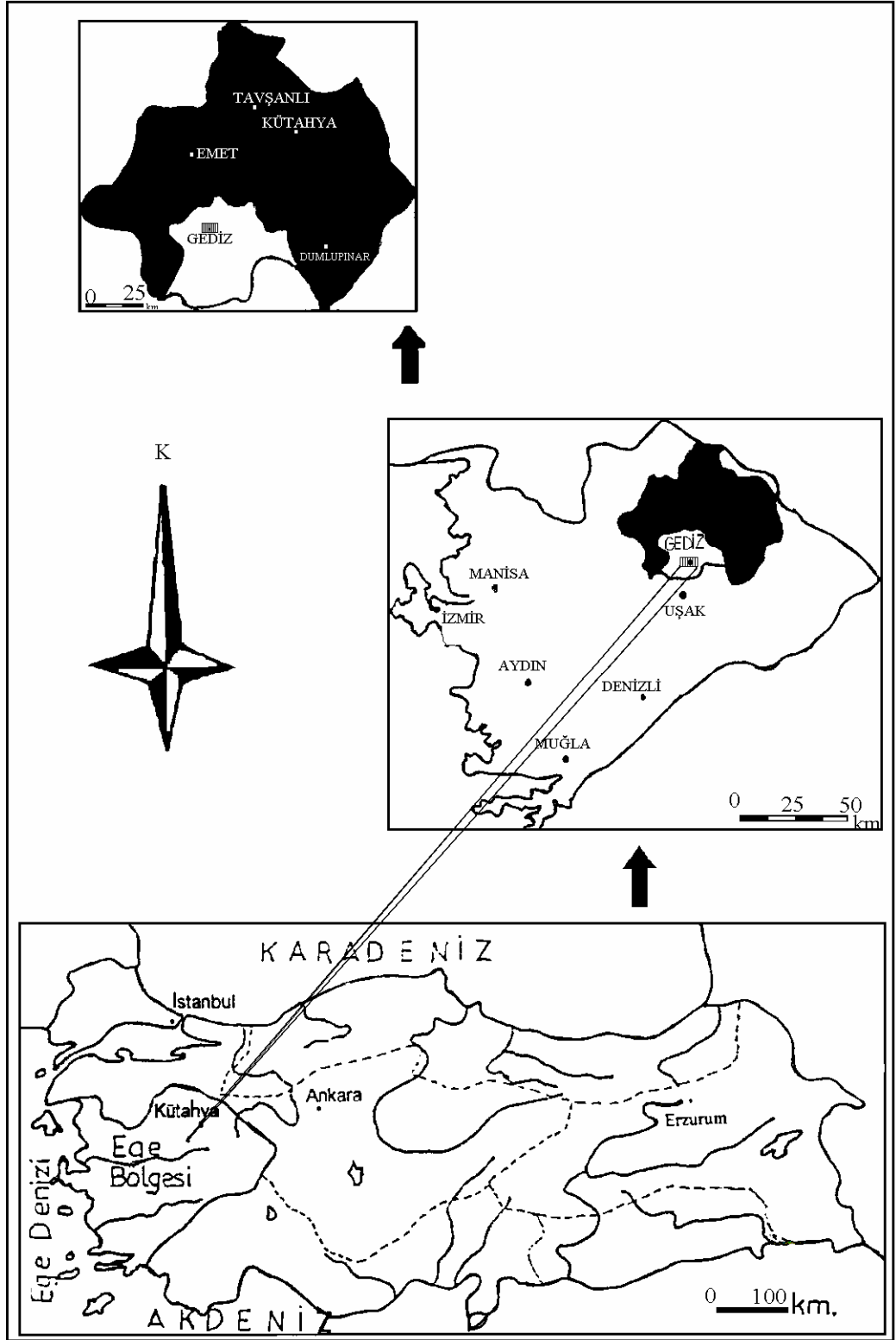
³ İmar ve iskan Bakanlığı, Afet İşleri Genel Müd. (Ankara, 1980) s.234.

Foto 1: Gediz'in Genel Bir Görünümü

Foto 2: Gediz'in Genel Bir Görünümü

Harita 1: Gediz'in Lokasyonu

1.1.2.Doğal zellikler

Gediz aynı adı taşıyan nehrin yukarı ığırında kurulmuştur. Genel olarak Gediz nehri vadisi boyunca yayılış gösteren şehrin etrafında, tepelik alanların hakimiyeti göze çarpmaktadır. Dedekırı, Kocakır ve Bakır tepeleri bunlardan bazılarıdır. İlçenin en yüksek yeri 2312 m. Olan Murat dağıdır. Gediz'in denizden yükseltisi 736 m. ve yüzölçümü 1733 kilometrekaredir.

Göl fasiyesinde oluşan neojen serisi, pliyosenin altında kumlu, marnlı ve killi marn şeklinde yatay tabakalı, oldukça sert yapıda ve kalınlıkta bulunmaktadır. Arazide gevşek konglomeralara şehrin doğusunda rastlanırken Gediz ayı çevresinde, akarsular tarafından süpürülmesi kolay ve kalınlığı fazla olmayan alüvyonlu toprak örtüsü bulunmaktadır⁴.

Gediz ve yakın çevresinde tektonik yapı incelendiğinde fay hatlarının akarsu şebekesi ile uygunluk gösterdiği görülmektedir. Arazideki akarsu şebekeleri, fay sathı karakterindeki diklikler ve genç faylarla bir çok yerde kat edilmektedir. Yöredeki bir çok akarsu vadisi, fay sistemlerini kestikleri yerlerdeki keskin dirsek kesimlerinde yön deđiştirmektedir⁵. İlçenin 3 km kadar güneyinde Gediz ayının Murat ayı ile birleştiği alanda da, benzer özellikler göze çarpmaktadır.

Gediz, tektonik yapısı açısından oldukça kırıklı bir yapıya sahiptir. Nitekim, ilçe Türkiye deprem kuşakları haritasında ikinci derecede deprem bölgesi içerisinde yer almaktadır⁶. Gerçekten de şehir 1700 yılından beri 14 defa önemli deprem olayına maruz kalmıştır. Ancak 28 Mart 1970 tarihindeki deprem dışında sarsıntıların şiddeti, çoğu zaman VI-VII Mercali siebergi derecesini aşmamıştır⁷. Son deprem Gediz ve çevresinde önemli bir hasar meydana getirmiştir. Deprem şiddeti Gediz-Akçaalan arasındaki sahada 9 mercali siebergi geçmiştir. İlçenin kuzeybatısındaki Kayaköy ve ayçinge köyleri tamamen yıkılmıştır. Köylerdeki yıkımın fazla olmasının sebebi deprem şiddetinin yanısıra, kötü yapı tarzı da etkilidir.

⁴ Sırrı Erinç ve diğerleri, **Gediz Depremi: Tatbiki jeomorfolojik Etüd** (İst.Üniv.Ed.Fak.Yay. No:1520,Coğr.Ens. Yay. No:60 İstanbul, 1970), S.17.

⁵ İmar ve İskan Bakanlığı, Ankara, 1980, a.g.e.s. 233.

⁶ İmar ve İskan Bakanlığı, Ankara,1980, a.g.e.s. 234.

⁷ Yeni Rehber Ansiklopedisi cilt 12(İstanbul, 1993), s.354.

İklim, ana kaya ve bitki örtüsü faktörlerine bağlı olarak da, zamanla çeşitli tip ve özellikte topraklar meydana gelmektedir⁸.

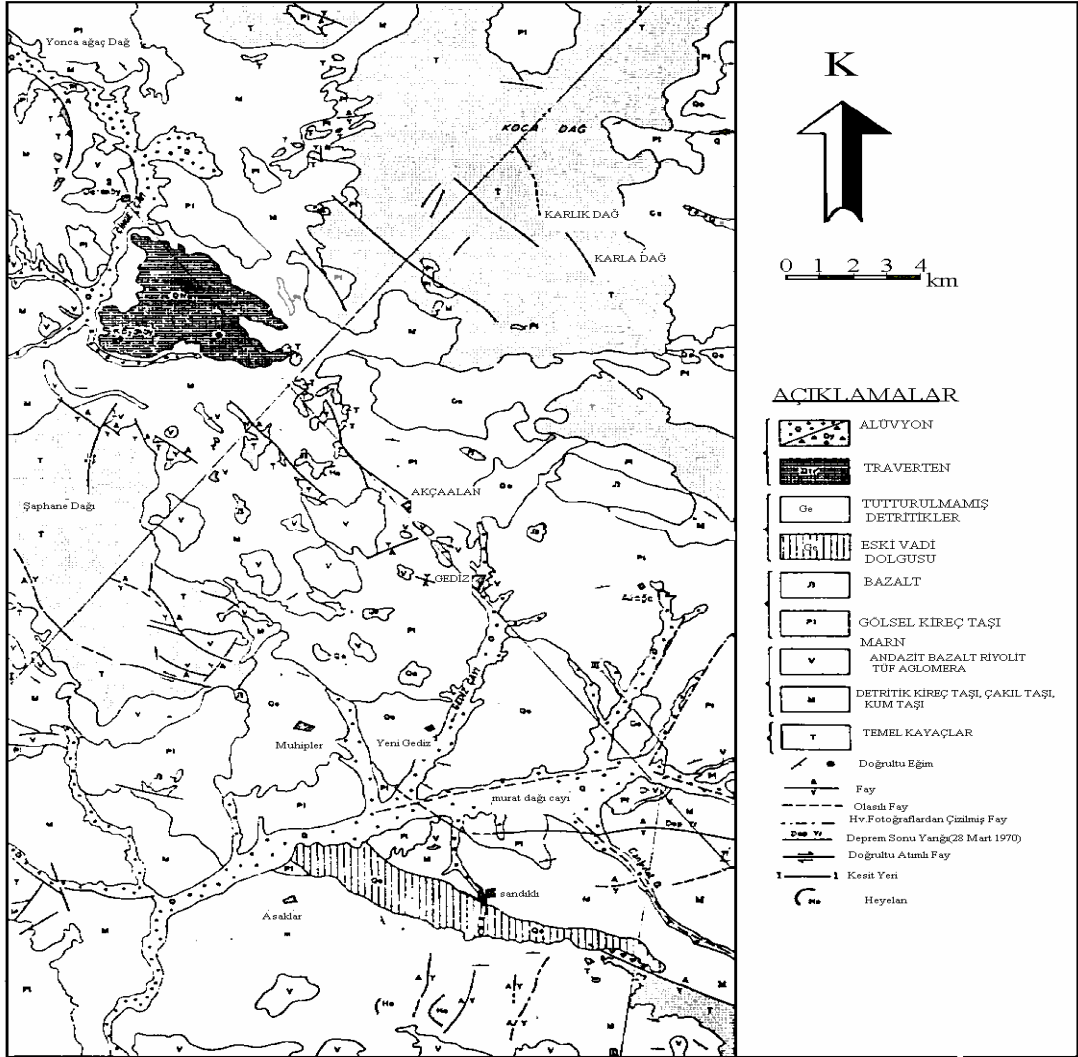
Araştırma sahasında 3 ayrı toprak grubuna rastlanmaktadır. Bu toprak gruplarının, kireçsiz kahverengi topraklar, kahverengi orman toprakları ve vadi tabanlarındaki alüvyonlu topraklar oluşturmaktadır.

Kireçsiz kahverengi topraklar yörede geniş yer kaplar. Özellikle şehir etrafındaki dağlık alanların az eğimli yamaçlarında yayılış göstermektedir.

Kahverengi orman toprakları; orman örtüsünün bulunduğu alanlarda rastlanmaktadır.

Alüvyonlu topraklar ise; Gediz ve Murat çayının geçtiği alanlarda yaygın olarak görülmektedir. En verimli toprak alüvyonlu topraklardır.

⁸ Barış Mater, **Toprak Coğrafyası**, (Çantay Kitabevi, İstanbul, 2004).

Harita 2: Gediz Ve Yakın Çevresinin Jeolojisi (Hasan GÜN 1979)

1.1.2.1. İklim ve Bitki Örtüsü

Ege, Marmara ve İç Anadolu İklimleri arasında bir geçiş iklimi niteliği taşıyan Gediz, sıcaklık bakımından daha çok İç Anadolu iklimi etkisi altındadır.

Gediz, Ege bölgesi ile İç Anadolu bölgesinin birbirine yaklaştığı bir konumda yer almaktadır. Bu nedenle yörede, bazı yönlerden Akdeniz ikliminden ayrılan bir iç bölge iklimi hüküm sürmektedir⁹.

Yörede iklim özellikleri, Akdeniz iklimi özelliklerini tam olarak görüldüğü Ege kıyılarına göre bazı farklılıklar gösterir. İç Batı Anadolu eşiği olarak adlandırılan yörede yaz ve kış sıcaklıkları arasındaki fark oldukça fazladır. Kuşkusuz bu durum yörenin Ege bölümüne göre yüksek ve denize daha uzak olmasından kaynaklanan karasallığın daha etkili olması ile yakından ilgilidir¹⁰.

Araştırma sahasında etkili olan iklimin ortaya çıkmasında en büyük faktör hava kütlelerinin genel karakteridir. Kış aylarında, Doğu-Avrupa üzerinden gelen soğuk hava kütleleri sıcaklığı düşürürken, yaz aylarında ise Basra Körfezi çevresindeki tropikal hava kütleleri basıncı düşürdüğünden sıcaklıkların artmasına neden olmaktadır¹¹.

Denizden yüksekliği 725 m olan yörede, 1972 ile 2000 yılları arasındaki oldukça uzun sayılabilecek bir dönemde yapılan gözlem sonuçlarına göre, ölçülen yıllık ortalama sıcaklık değeri 12.3 C olarak tespit edilmiştir¹².

Gediz meteoroloji istasyonunun ortalama sıcaklık değeri aylara göre farklılıklar göstermektedir. Bu değer 2.3 C ile 23.3 C arasında değişmektedir. Ocak ayında en düşük değere sahip olan sıcaklık, mart ayından itibaren artmakta, temmuz ayında ise, en yüksek değerine ulaşmaktadır.

⁹ Reşat İzbirak, **Türkiye**, (Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yay, No:263, yardımcı Ders Kitapları Dizisi No:14, İst.1984), s.236-237,

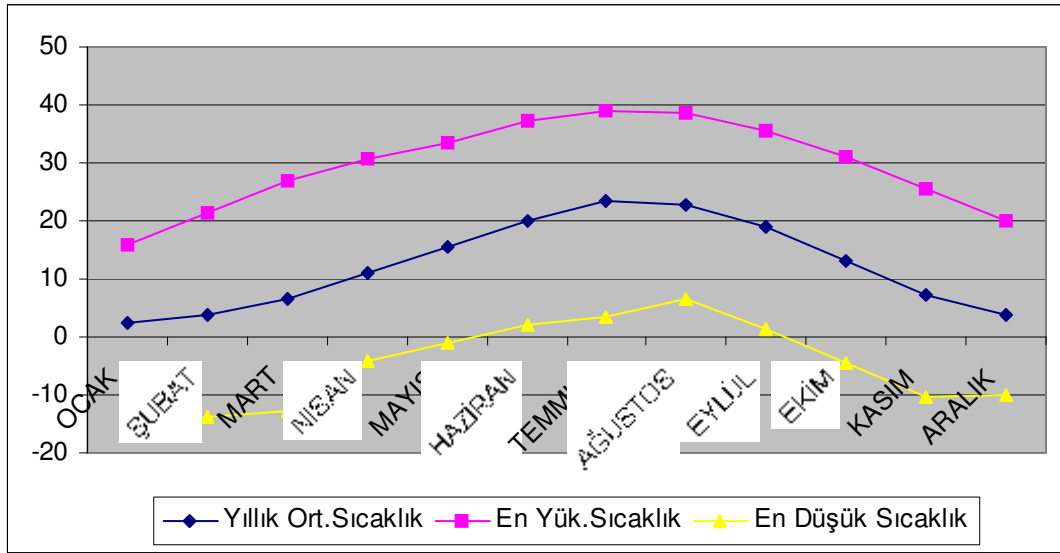
¹⁰ Besim Darkot, Metin Tuncel, **Ege Bölgesi Coğrafyası**, (it.Üniv. Yay. No:2365, Coğr.Enst. Yay. No:99, İstanbul, 1995), s.13.

¹¹ Asaf Koçman, **Ege ovalarının iklimi**, (Ege Üniv.Edb.Fak.Yay. No:73, İzmir,1993), s.24-28.

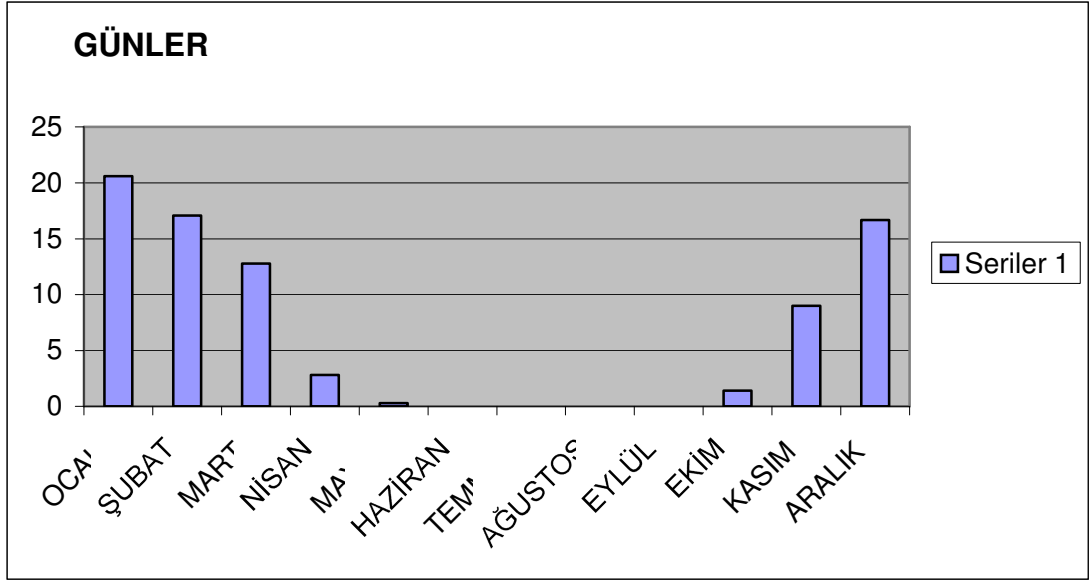
¹² Lütfi Özav, **Gediz iklimi hakkında**, (Kocatepe Üniv. Sosyal Bilim, Dergisi sayı no:3, 1999), s. 22.

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	EK	K	A	Yıllık
Yıllık Ort.Sıcaklık	2.3	3.7	6.5	11	15.5	20	23.3	22.9	18.9	13	7.2	3.8	12.3
En Yük.Sıcaklık	15.9	21.3	27.0	30.6	33.5	37.1	38.9	38.7	35.6	31.1	25.5	20.1	38.9
Yılı	1988	1977	1977	1979	1990	1982	1980	1985	1979	1976	1985	1985	1980
EnDüşük Sıcaklık	-15.1	-13.7	-12.9	-4.2	-1.1	1.9	3.5	6.7	1.3	-4.5	-10.3	-10.1	-15.1
Yılı	1974	1983	1990	1984	2000	2000	1985	1976	1974	1985	1973	1984	1974

Tablo 1: Gediz Meteoroloji İstasyonuna Ait Sıcaklık Değerleri

Şekil 1: Gediz'in Sıcaklık Değerleri Grafiği (1973-2000)

Şekil 2: Gediz’de Ortalama Donlu Günlerin Aylara Göre Dağılışı (2000)

Gediz’de ortalama yağış miktarı 603.8 mm. olarak ölçülmüştür. Bu veri meteoroloji istasyonunun olduğu alandadır. İlçenin güneyinde 1700 m yükseklikteki bir alanda yağış 1100 mm. civarındadır¹³. Gediz’in alçak bir vadinin içerisinde yer alması yağış ortalamasının düşük olmasına neden olmuştur. En fazla yağış aralık, ocak ve şubat aylarında görülmektedir. Yıllık yağışın % 44.8’i bu üç ayda düşmektedir. Şubat ayından itibaren azalan yağış miktarı yaz aylarında en düşük seviyeye ulaşır. Yörenin yağış rejimi Akdeniz yağış rejimine benzemektedir. Bu yağış rejiminde yağışlar genellikle soğuk mevsimde düşmekte yaz mevsimi ise kurak geçmektedir¹⁴.

¹³ Nurten Günel, **Yukarı Gediz Havzası’nın Bitki Coğrafyası**, (Çantay Yayınevi, İstanbul 2003).

¹⁴ Yusuf Dönmez, **Umumi Klimatoloji, Ve İklim Çalışmaları**, (İst Üniv. yay. no:2505, Coğr. Enst. Yay. No:102, İstanbul, 1990), s. 177-178.

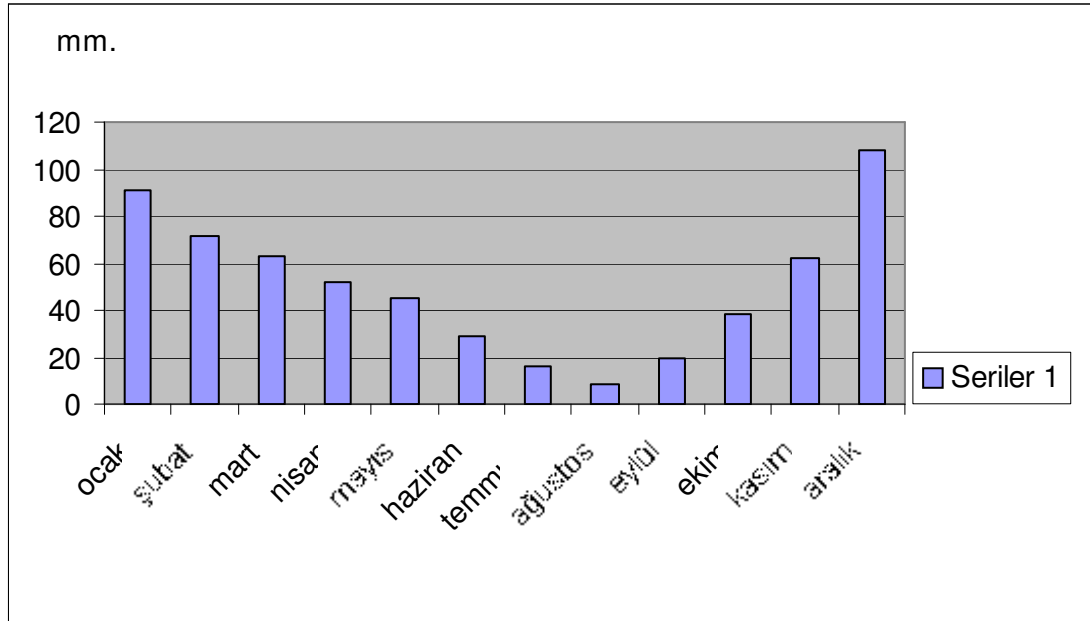
Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Ort.Yağış Miktarı (mm.)	91.2	71.9	63	52.2	45.3	28.8	16.0	8,3	19,4	37,9	62,0	107,8	603,8

Tablo 2: Gediz’de Ortalama Yağış Miktarının Aylara Göre Dağılışı (1957-1991)

Yağışın dağılışı mevsimlere göre de farklıdır. En çok yağış olan mevsim %44.8 ile kış, en az yağış alan mevsim % 8.8 oranı ile yaz mevsimidir.

Mevsimler	Yağış	%' si
Kış	270,9	44,8
İlkbahar	160,5	26,6
Yaz	53,1	8,8
Sonbahar	119,3	19,8
Toplam	603,8	100

Tablo 3: Gediz’ de Ortalama Yağış Miktarı Mevsimlere Göre Dağılışı

Şekil 3: Gediz’de Ortalama Yağış Miktarının Aylara Göre Dağılışı (2000)

İklim, toprak ve yer şekilleri gibi özellikler, bitkilerin yetişme şartlarını etkileyen belli başlı faktörlerdir. Bitki toplulukları, çeşitli faktörlerle kendi isteğine ve uygunluğu oranında o yerde tutunur, gelişir ve hayatını devam ettirir¹⁵.

İç batı Anadolu bölümünde yer alan Gediz ve yakın çevresinde de sözü edilen faktörlerin elverişliliği oranında doğal bitki örtüsünün geliştiği gözlenmektedir. Yörenin alçak kesimlerinde daha çok otsu bitki türleri yayılış göstermektedir. Sahanın eğimli ve yüksek kesimlerinde ise, orman örtüsü geniş yer kaplamaktadır. Ayrıca, vadi tabanlarında ve orman alanlarının tahrip edildiği kesimlerde de yer yer antropojen bozkır formasyonlarına rastlanmaktadır. Gediz ve yakın çevresi, Akdeniz ile karasal ikliminin birbiri içine geçtiği bir alan durumundadır. Bunun doğal bir sonucu olarak Gediz ve çevresindeki bitki örtüsü de farklı iklimlerin özelliklerini yansıtmaktadır.

Gediz ve çevresinde ormanlar geniş yer kaplar. Murat Dağı'nda ise nemli yarı nemli ormanlar sınırlı bir yayılışa sahiptir. Nemli ormanlar kuru ormanlara göre, yayılış alanı oldukça dar olan, kuru ormanlarla tezat oluşturacak şekilde hem ağaç hem de ağaççık türleri açısından oldukça zengindir. Nemli ormanların hakim elemanını doğu kayını oluşturur. Doğu kayını ormanları içinde titrek kavak, adi gürgen, çınar yapraklı akçaağaç, İran akçaağacı, Kafkas ıhlamuru, Anadolu kestanesi, kuş üvezi en çok görülen türlerdir. Yerleşme ve çevresinde geniş bir yayılışa sahip olan kuru ormanlar, dağlık sahalar ve platolar üzerinde hakim bitki formasyonudur. Çoğu yerde tahribe uğrayan bu formasyonun hakim elemanlarını kızılçam, Anadolu karaçamı, meşe ve ardıç oluşturur. Yükseltinin fazla olduğu alanlarda iğne yapraklı ormanlar (karaçam ve kızılçam), alçak alanlarda ise geniş yapraklı ormanlar yer alır. Meşe ağaçlarının yanı sıra kavak ve söğüt ağaçları yer alır. Bunların yanı sıra yabani iğde, ahlat, elma, vişne, dut, armut ve kiraz gibi meyve ağaçlarına da rastlanmaktadır¹⁶.

¹⁵Yusuf Dönmez, **Bitki Coğrafyası**, (İst. Üniv. Yay. Coğr. Enst. Yay. No İstanbul, 1985).

1.2.KURULUŞU VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Yörenin ilk yerleşik sakinlerinin kimler olduğu kesin olarak bilinmemekle birlikte şehrin M.Ö. 1200 yıllarında Frigyalılar tarafından kurulduğu ileri sürülmektedir. O dönemde 'Kadi' olarak anılmıştır. Kadi ismi Frigyalı bir savaşçının ismidir. Frigya'nın büyük ve küçük Frigya diye ikiye ayrılması sonucu Kadi Kütahya İlinin ilçeleriyle ile beraber küçük Frigya kısmında kalmıştır¹⁷. Bu dönemlerde şehrin içinden geçen Gediz çayına hakim siyah kayalardan ibaret volkanik yapılı bir dağın üstünde yer alan Kadi'nin ilk yerleşim yeri Makedonya muhacirleri tarafından iskan edilmiş olan Bilat yöresidir¹⁸. Ermüş olarak ta belirtilen şehrin yakınında yapılışı oldukça eski dönemlerde dayanan tarihi bir köprü vardır. Sivri kemer üzerine yapılmış bu eserin çıkıntı başları üzerinde başları kopuk biri erkek bir kadın, iki heykel bulunmaktadır¹⁹.

Şehir, ilk olarak Salur mahallesinin doğusundaki Hisarardı mevkiinde kurulmuştur. Söz konusu bu yer daha sonra terkedilmiştir. Terk edilen bu yerde halen eski yapı kalıntıları ve tuğla kırıklarına rastlanılmaktadır²⁰. Bizans hükümdarlığı zamanında piskoposluk merkezi olan Kadi'ye daha sonraları Gedüs denmeye başlanmış ve bu isim bir süre sonra Gediz olarak değişmiştir.

Türklerin eline geçmeden önce voyvodalıkla idare edilen şehir, Germiyanoğlu Yakup Bey zamanında (1300-1340) Bizanslılardan alınmıştır. Bir süre Germiyanoğulları'nın egemenliğinde kalan saha, Germiyanoğlu Süleyman Şah'ın kızının I. Murad'ın oğlu Bayezid'e gelin gitmesi sırasında Kütahya, Eğrigöz (Emet) ve Tavşanlı ile birlikte Osmanlılar'a çeyiz olarak verilmiştir. 1402 Ankara Savaşı'ndan sonra tekrar Germiyanoğulları egemenliğine geçen Gediz 1429 yılında Süleyman Şah'ın oğlu II. Yakup Bey'in ölümüyle tekrar Osmanlılar'ın eline geçmiştir²¹.

¹⁶Hamit İnadık, **Türkiye Bitki Coğr.Giriş**, (İst.Üniv. Coğr. Enst. Yay. No:42 İstanbul,1965), s.24.

¹⁷ İsmail Aras, **Tarihte Gediz**, (Tekin Matbaası,Gediz, 1980), s.10.

¹⁸ Şemsettin Sami, **Kamusul Alam**, cilt no:4, (Mihran matbaası, İstanbul, 1893), s. 3831-3832.

¹⁹ Osman Önder, **Gediz'in Tarihçesi**, (Radyo Gazetesi Matbaası, İzmir, 1977), s.1.

²⁰ Önder, 1977, a.g.e. s.1.

²¹ Çetin Varlık, **Germiyanoğulları Tarihi**, (Atatürk Üniv.Yay. No:288. Edb. Fak. Yay. No:57), s.60-61.

Şehrin Osmanlı egemenliğine geçmesinden sonra araştırma sahası ile ilgili daha gerçekçi bilgilere rastlanılmaktadır. Örneğin, II. Beyazıd (1481-1512) döneminde hazırlanan tapu-tahrir defterlerinde Gediz'in, Kütahya ilinin bir nahiyesi olduğu ve nahiye merkezinin Eami, Orta, Hacı Ali, Ahi yahşi, Hacı Yahşi, Hoca Fakı ve Ömer Bey olmak üzere 7 mahalleden oluştuğu belirtilmiştir. Söz konusu mahallelerde 152 hane mevcuttur. 1571 tarihli tapu-tahrir defterinde ise, nahiye merkezindeki hane sayısı 562 olarak belirtilmiştir. Evliya Çelebi seyahatnamesinde ise, şehrin 13 mahalleden oluştuğu ve 2000 kadar toprak örtülü evden meydana geldiği kaydedilmiştir.

Gediz'de XIX. Yüzyılın sonlarında 5.926 kişi yaşamaktadır. O tarihlerde ilçeye bağlı 76 köyün toplam nüfusu, 40.764 kadardır. Yöre, aynı kaynakta ilçede bir kale harabesi, dört cami, iki medrese, iki rüştiye (ortaokul) mektebi, bir imaret, iki hamam ve birkaç sıbyan (ilkokul) mektebi bulunmaktadır. 1851 yılına kadar Kütahya'ya bağlı bir nahiye merkezi olan Gediz, 1851 tarihinde ilçe olmuştur. Şehre ilk kaymakam olarak da İzzet Bey tayin edilmiştir.

Bölge yakın tarihinde ise, oldukça hareketli günler geçirmiştir. Gediz 1911 yılında meydana gelen bir yangın sonucu tamamen yanmıştır. Bu olay sonucunda şehrin gelişmesi için yerinin değiştirilmesi düşünülmüş ise de, sağlam kalan kısımlarla, cami ve hamamın harap bir şekilde bırakılmasının doğru olmayacağı düşünüldükçe şehir tekrar eski yerine inşa edilmiştir.

5 Ağustos 1920 tarihinde Uşak yönünden gelen düşman kuvvetleri Gediz'i işgal etmiştir. Buna karşılık milis kuvvetleri, Kütahya yolu üzerindeki Efendi Köprüsü üzerinde mevzi almıştır. Aynı yolun karşısında mevzilenmiş olan düşman kuvvetleri burada tutunamayacağını anladığından iki ay sonra geriye çekilip Gediz'i de terk edip şehre 20 km uzaklıktaki Kocahan mevkiine çekilmiştir. Bunu takip eden Kuvay_ı Milliye'den milis süvari kuvvetleri Murat Dağı eteklerinden hareketle düşmana Kütahya-Uşak şosesini takiben taarruza geçmiş, Kocahan (Abide) mevkiinde Kasım 1920 tarihinde çok büyük bir çatışma sonucu birçok askerimiz şehit olmuştur. Daha sonra burada, şehit olan askerlerimiz için bir anıt dikilmiştir.

Düşman kuvvetleri 21 Temmuz da Gediz'i ikinci defa işgal etmiştir. Düşmanın bu işgali uzun sürmemiş 26 Ağustos 1922 tarihinde başlayan Büyük Taarruz'da düşman kuvvetleri Murat Dağı'nın Gediz tarafındaki eteklerini takip

ederek geri çekilmiştir. Daha sonra 1 Eylül 1922 tarihinde Fahrettin Altay komutasındaki Türk askeri Gediz'e girerek düşman işgaline son vermiştir

Gediz, Cumhuriyet'in ilanından sonra da bir takım doğal felaketlere maruz kalmıştır. 25 Haziran 1944 tarihinde meydana gelen depremde 20 kişi, 1945 yılındaki büyük sel baskınında ise, 88 kişi hayatını kaybetmiştir. Şehirde yaşanan en önemli doğal afet ise, 28 Mart 1970 tarihinde meydana gelen depremdir. Söz konusu deprem sonucu 972 kişi yaşamını yitirmiş, 1260 kişi de yaralanmıştır. Bu esnada 9452 bina ağır, 6527 bina orta, 5226 bina hafif hasar görmüştür. Oldukça büyük hasara neden olan bu depremden sonra şehrin yerinin değiştirilmesine karar verilerek, Eski Gediz'in 7 km. güneybatısındaki Karılar Pazarı Mevkiine Bakanlar Kurulu' nun 5.8.1970 gün ve 7/1164 sayılı kararı ile şehir nakledilmiştir. Türkiye'de deprem nedeniyle yer değiştiren bir çok şehir bulunmaktadır. Erzincan, Erbaa, Elbistan bunlardan bazılarıdır. Söz konusu kentlerden Erzincan ve Erbaa'da eski yerleşim yerleri tamamen terk edilmiştir. Oysa Gediz'de eski yerleşim yeri tamamen terk edilmemiş olup halen burada Eski Gediz adıyla bir belde yerleşmesi bulunmaktadır.

2.GEDİZ' DE NÜFUS VE YERLEŞME

2.1.NÜFUS

2.1.1.Nüfusun Geçmişteki Yapısı ve Özellikleri

İnsan varlığı ve faaliyetleri gözle görülebilir dağılımları meydana getirmektedir. İnsan bu dağılımlar ve ilişkiler içinde incelenmelidir¹.

Coğrafya biliminin iki temel ögesinden birini oluşturan insanın, dolayısıyla nüfus topluluğunun çevre ile olan ilişkilerinin açıklanabilmesi için nüfus miktarı, hareketleri ve nüfusun ekonomik özellikleri gibi birçok niteliklerin ortaya konulması gerekir².

¹Erol Tümertekin, Nazmiye Özgüç, **Ekonomik Coğrafya**, (Çantay Kitabevi, İstanbul, 2005).

² Ali Tanoğlu, **Nüfus Ve Yerleşme**, (İst. Üniv. Coğr. Enst. Yay. No:1183, Edb.Fak. Coğr. Enst. Yay. No:145, İstanbul, 1966), s. 27-78.

Yörenin çok eski dönemlere ait nüfus özelliklerini açıklayıcı madde kültür belgeleri ile istatistiksel veriler pek fazla değildir. Nitekim, bu dönemlere ait bilgiler genel kaynaklardan araştırılıp derlenmiştir. İlk çağlardan başlayarak, 1927 yılına kadar olan bilgiler salname ve genel kaynaklara dayanılarak verilmiştir. Yerleşmenin tarihi oldukça eskilere uzanmaktadır. Yörede ilk yaşayanların Makedonya'dan gönderilen göçmenler olduğu sanılmaktadır³. Bizanslılar döneminde piskoposluk merkezi, 1428 yılına kadar Germiyanogullarının ve daha sonrada Osmanlıların eline geçmiştir.

Gediz'in nüfusu ile ilgili bilgilere Osmanlı İmp. Döneminde hazırlanan salnamelerde rastlanmaktadır. Hicri 1310 (Miladi 1893) tarihli Hüdavendiğar Vilayet-i salnamesi'ne göre ilçeye bağlı 86 köy bulunuyordu. Bu sahameye göre, toplam nüfus 29.510 kişi idi. Bu nüfusun, 14.753'ü erkek, 14.774'ü ise kadınlardan oluşuyordu. Hane sayısı 54.45 kadardı⁴.

Gediz nüfusu toplam 5.926 kişi olarak belirtilmektedir. Bu nüfusun 3022'si erkek, 2904'ü ise kadınlardan meydana geliyordu. Daha sonra yapılan hicri 1324 (miladi 1906) tarihli salnamede ise, Gediz ve çevresinde toplam 38.491 kişinin yaşadığı belirtilmektedir.

2.1.2.Nüfusun Günümüzdeki Yapısı

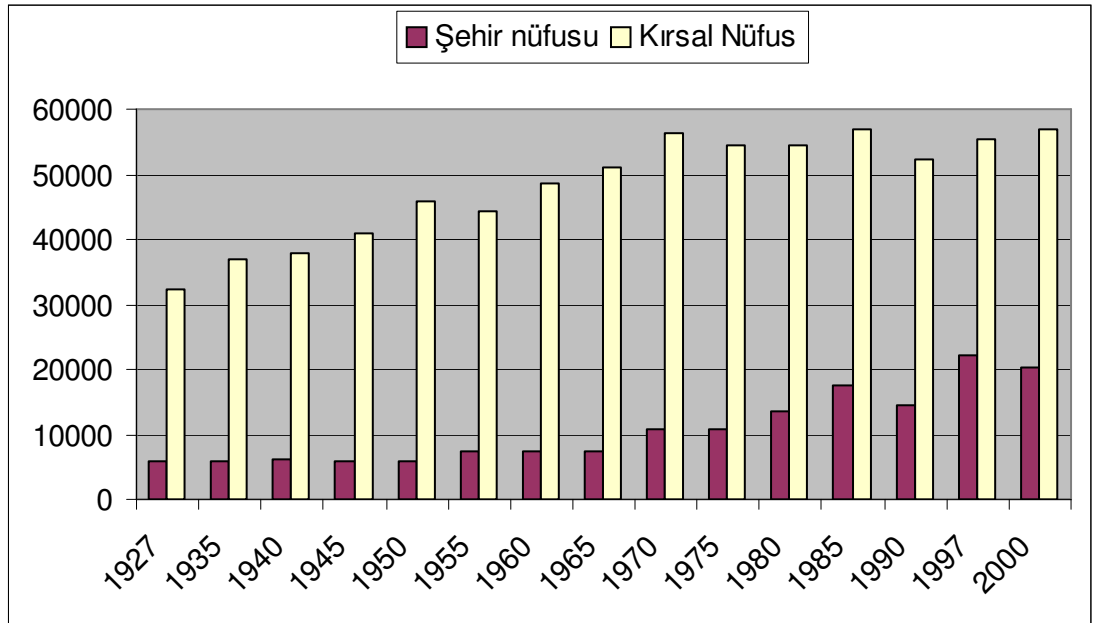
Gediz'in nüfusu ve demografik özellikleri ile ilgili bilgiler 1927 yılından itibaren periyodik olarak yapılan genel nüfus sayımı sonuçlarından elde edilmektedir. İlk sayım döneminde 5.772 kişi olan Gediz nüfusu 2000 yılında 20.441 kişiye ulaşmıştır. 73 yıllık devre içerisinde yerleşmenin nüfusu 14.669 kişi artmıştır. Söz konusu devrede, nüfus artış oranı % 72 yıllık artış oranı ise % 2 olarak gerçekleşmiştir.

³ Önder, 1977, a.g.e., s.1.

⁴Hüdavendiğar Vilayet-i Salname-i Resmiesi, Kütahya Bölümü, (Miladi 1893), s. 363-364.

Sayım Yılı	Şehir Nüfusu	Değişim Oranı (%)	Kırsal Nüfus	Değişim Oranı (%)	Toplam
1927	5772	-	32163	-	37935
1935	5831	0.1	36941	1.8	42772
1940	6128	1.0	37868	0.6	43996
1945	5866	-0.8	40854	1.5	46720
1950	5874	0.02	45862	2.4	51736
1955	7303	4.8	44246	-0.7	51549
1960	7306	-	48650	1.9	55956
1965	7486	0.5	51139	1.0	58625
1970	10651	8.4	56300	10.0	66951
1975	10649	-	54448	-0.6	65097
1980	13654	5.6	54589	0.05	68243
1985	17416	5.5	56954	0.8	66790
1990	14492	-3.4	52298	-1.6	66790
1997	22256	7.7	55345	1.1	77601
2000	20441	-2.7	57042	-1.0	77483

Tablo 4: Sayım Yıllarına Göre Gediz'in Genel Nüfus Durumu (1927-2000) (D.İ.E. verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.)

Şekil 4: Gediz'de Nüfusun Sayım Devrelerine Göre Genel Durumu (1927-2000)

Cumhuriyetin ilanından sonra yapılan ilk nüfus sayımında, Gediz'in nüfusu 5.772 kişi olarak tespit edilmiştir. Kır ve şehir nüfusunda bazı devreler dışında, bir

artış eğilimi olduğu görülür. 1927'de 32.163 olan kır nüfusu 2000 yılında 58.108 kişiye ulaşmıştır. Toplam nüfusta da benzer özellikler söz konusudur. Gerçekten de nüfus miktarı 1927'de 37.935 iken, 2000 yılında 77.483 kişiye çıkmıştır. 1927-2000 yılları arasındaki nüfus artış oranı %51 yıllık artış ise %5 olarak gerçekleşmiştir.

(1927-1935),(1940-1945),(1970-1975),(1985-1990) dönemleri dışında, genel bir artış söz konusudur. 1927 ile 1935 yılları arasında nüfusta az da olsa bir artış görülmektedir. 1927'de 5,772 kişi olan nüfus 1935 yılında 5,831 kişiye ulaşmıştır. Devrenin nüfus artış oranı %1, yıllık nüfus artışı %0,1 olarak gerçekleşmiştir. 1935-1940 devresinde nüfusta 297 kişilik bir artış meydana gelmiştir. 5831 kişi olan Gediz nüfusu 6,128 kişiye kadar çıkmıştır. Bu dönemdeki nüfus artışı oranı %5, yıllık nüfus artışı da %1'dir. 1940-1945 yılları arasında ise, nüfus 262 kişi azalarak 6.128 kişiden 5.866 kişiye gerilemiştir. Nüfustaki azalma oranı %4, yıllık nüfus artışı da %0,8 olmuştur.

1945-1950 devresinde şehir nüfusuna sadece 8 kişi katılmış ve toplam nüfus 5.874 kişiye çıkmıştır. Dönemin artış oranı %0,1, yıllık artış oranı da %0,02 olarak gerçekleşmiştir. 1955-1960 döneminde nüfusta sadece 3 kişilik bir artış meydana gelmiş ve şehir nüfusu 7306'ya ulaşmıştır. Bu yıllar arasındaki nüfus artış oranı %0,4, yıllık artış oranı da %0,08'dir. 1960-1965 arasında nüfusa 180 kişi katılmış ve şehir nüfusu 7.486 kişiye çıkmıştır. Bu dönemde nüfus artış oranı %2,4, yıllık artış ise %0,5 olarak gerçekleşmiştir. 1965-1970 döneminde 3.165 kişi artarak toplam nüfus 10.651 kişiye ulaşmıştır. Bu devrenin nüfus artış oranı %42, yıllık artışı ise %8,4'tür. 1970-1975 yılları arasında nüfusta sadece iki kişilik bir azalma meydana gelmiştir. Gediz nüfusu ise, 10.649 kişiye düşmüştür. Nüfus artış oranındaki azalma ile 0,01 gibi çok düşük oranda gerçekleşmiştir. 28 Mart 1970 depremi bu dönemde meydana gelmiştir. Yurtdışına işgücü olarak gidenlerin çok fazla olması bu devrede nüfus artışı oranı oldukça düşük olmuştur. 1975-1980 yılları arasında ise, nüfus 3.005 kişi artmış ve Gediz nüfusu 13654 kişiye ulaşmıştır. Dönemin nüfus artış oranı %28,2, yıllık nüfus artışı da %5,6'dır. 1980-1985 devresinde, 3.852 kişilik doğal nüfus artışı olmuş ve toplam nüfus miktarı 17416 kişiye çıkmıştır. Bu devrede nüfus artış oranı %27,5 olurken yıllık artış ise %5,5 olarak gerçekleşmiştir. Şehirde yeni fabrikaların açılması, hizmet sektörünün gelişmesi gibi ekonomik gelişmeler kırsal alanlardan şehre olan göçü hızlandırmıştır. Ayrıca, sağlık koşullarının iyileşmesine

bağlı olarak ölümlerin azalması gibi etkenler nüfus artışı üzerinde etkili olmuştur.1985-1990 döneminde belirgin bir düşüş söz konusudur. Bu devrede, 17.416 olan toplam nüfus miktarı 14.492 kişiye gerilemiştir. Nüfusta 2.924 kişilik azalma meydana gelmiştir. Dönemin nüfus artışı oranı %16.7 yıllık nüfus artışı ise %3.3 olarak gerçekleşmiştir. Bu azalmanın en önemli nedeni Eski Gediz'in Gediz'den ayrı bir belde haline gelmesidir. 1990-1997 devresinde ise, önceki dönemlerin aksine belirgin artış göze çarpmaktadır. Nitekim 14.492 olan şehir nüfusu, bu devrede 7.764 kişi artarak, 22.256 kişiye ulaşmıştır. 7 yıllık dönemde nüfus artış oranı %53,5 olarak gerçekleşmiştir. Yıllık nüfus artış oranı ise %7,6'ya çıkmıştır. Şehirde eğitim olanaklarından yararlanmak, ilçedeki sanayi kuruluşlarında iş bulmak ve daha iyi yaşam koşullarına kavuşmak gibi nedenlerle önemli sayıda nüfus kırsal yerleşmelerden göç etmiştir.

Ayrıca, kamu kuruluşları ve okullarda çalışan iş gücü sayısında önemli oranda artış meydana gelmiştir. Dumlupınar Üniversitesi bünyesinde açılan meslek yüksek okulları sayesinde Gediz'e dışarıdan çok sayıda öğrenci gelmeye başlamıştır.

Bu nüfus artışının da doğru olarak değerlendirilebilmesi için bir takım istatistiki verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Gediz'de 1990 yılı itibariyle genel doğum oranı %19, 1995 yılında %18, 1997 yılında ise %14 olarak gerçekleşmiştir. Günümüze yakın dönemlerde ise, bu oranların düştüğü görülmektedir. 2000 yılında yapılan çalışmalardan elde edilen verilere göre Gediz'de doğum ve ölümlerle ilgili şu özellikler saptanmaktadır. Aynı yıl itibariyle İlçede, toplam 235 canlı doğum meydana gelmiştir. Söz konusu bebeklerin 128'ini erkek, 107'sini ise, kız çocukları oluşturuyordu. Buna göre aynı yıl doğum oranı %10,6 olarak gerçekleşmiştir.

Evlenme yaşının yükselmesi, gelir düzeyinde meydana gelen iyileşmelerle anne ve çocuk sağlığı konularında sağlanan gelişmeler ilçedeki doğum oranlarının giderek düşmesine neden olmaktadır.

Gediz'de 2000 yılında 55 ölüm olayı meydana gelmiştir. Ölenlerden 35'ini erkek, 20'sini ise, kadın nüfusu oluşturuyordu. Buna göre aynı yıl ölüm oranı %2 olarak gerçekleşmiştir.

İlçede birkaç sayım dönemi dışında, kadın nüfusunun egemenliği söz konusudur. Bunun en önemli nedeni, 1965'li yıllardan başlayan ve daha çok erkek nüfusun katıldığı göç hareketleridir. 1997 yılında ise, yörede kadın ve erkek nüfus

oranı birbirine oldukça yaklaşmıştır. Toplam nüfusun %49.5'inin erkek %50.5' ini ise kadınlar oluşturmaktadır.

Gediz'in mahallelere göre nüfus yoğunluğu şöyledir. Umurbey mahallesinde metre kareye 7-37 kişi, Salur, Özyurt ve Uluoymak mahallerinde 38-68 kişi, Muhipler mahallesinde 69-98 kişi, Kızıltepe, Kumtaş, Saygılar mahallelerinde 99-127 kişi, Gazi Kemal mahallesinde ise 128 kişi ve üzeri düşmektedir.

Göçlerin yoğun bir şekilde arttığının görmekteyiz. Şehirleşmenin hızı; itici-iletici-çekici güçlerin altında oluşan ve değişen bir nüfus hareketidir⁵.

Göç olayı siyasal, sosyal ve ekonomik faktörlere bağlı olarak gerçekleşmektedir. Göçler özellikle nüfus yapısı ve miktarı üzerinde oldukça etkilidir. Gediz'de göçlerin büyük bir bölümü, ekonomik nedenlere bağlı olarak meydana gelmektedir.

Ekonomik nedenlere bağlı olarak meydana gelen göçler, nüfus ile geçiş kaynakları arasındaki dengesizlik sonucu kendiliğinden oluşan çabalar olarak yorumlanmaktadır⁶.

1970 yılında meydana gelen deprem bölge ekonomisini olumsuz yönde etkilemiştir. Bu nedenle yöre nüfusuna yeterli iş sahaları açılmamıştır. Buna bağlı olarak geçim sıkıntıları başlamış ve insanlar bu sıkıntılardan kurtulmak, daha iyi bir yaşam standardı elde etmek isteyen ailelerin bir kısmı başka illere ve ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. İlçeden yapılan göçleri **yurtiçi** ve **yurtdışı** olmak üzere iki grupta incelemek mümkündür. Yurtiçi göçler; yöreden ülke içine olan göçleri iki dönem halinde incelemek mümkündür. Bunlar **1) 1970 deprem felaketi 2) 1992 yılında linyit kömürü madenlerinin faaliyetlerinin oluşturmaları sonucu meydana gelen göçlerdir.** Her iki göç olayının temelinde ekonomik güçlükler yer almaktadır. Gediz depremi sonrasında meydana gelen göç hareketlerinde başta Kütahya olmak üzere Uşak, İzmir gibi büyük şehirlere gerçekleşmiştir. 1992 yılı sonrasında gerçekleşen göç hareketleri ise ilçe dışındaki kömür ocaklarına olmuştur.

⁵ Keleş, 1984.

⁶ Erol Tümertekin, Nazmiye Özgüç, **Beşeri Coğrafyaya Giriş**, (İst. Üniv. Yay. No:3819. Fak. Yay. No:2464, İstanbul, 1994).

Şehirde mevsimlik göçler de görülmektedir. Bu göçler yakın çevrelere gerçekleşen tarımsal amaçlı **iç göçlerdir**. Ayrıca yöreden turistik yerleşim yerlerine inşaat işçiliği olarak gidenler oldukça fazladır.

Göç Edilen İl	Göç Eden Aile Sayısı	Göç Eden Nüfus	%' si
İzmir	150	600	37.5
Uşak	80	400	25.0
Kütahya	60	250	15.6
Ankara	25	130	9.2
İstanbul	20	95	5.9
Eskişehir	15	50	3.0
Bursa	10	35	2.1
Antalya	5	15	0.8
Manisa	5	25	1.5
Toplam	370	1600	100

Tablo 5: Gediz'den Yurtiçine Yapılan Göçler (2005) (İlçe Nüfus Müdürlüğü ve Muhtarlık Kayıtlarından Yararlanılmıştır.)

Dış göçler ise; Türkiye 1961 yılından beri dünyada meydana gelen sanayileşme hareketlerine bağlı olarak başta Avrupa olmak üzere yabancı ülkelere sistemli olarak işgücü göndermektedir⁷. Özellikle Gediz'de 1970 deprem felaketinden sonra yurtdışına göçler hızlanmıştır. Yöre halkına deprem nedeniyle öncelik tanınması, yurt dışına göç eden işgücü sayısının artmasında etkili olmuştur. Gerçekten de halen yurt dışında bulunan nüfusun %80'ine yakın bölümü bu dönemde göç etmiştir. Göçler genelde Almanya olmakla beraber Hollanda, Belçika, Fransa, Avusturya gibi ülkelere de gerçekleşmiştir. Yerinde yaptığımız gözlem sonuçlarına göre, yurtdışında bulunan aile sayısının yaklaşık 240 kadar olduğu tahmin edilmektedir. Bir yerdeki genel doğum ile ölüm arasındaki fark nüfusun doğal artışını ifade etmektedir⁸.

⁷Hayati Doğanay, **Türkiye Beşeri Coğrafyası**, (Gazi Büro Kitap Evi, Ankara, 1994), s.151.

⁸Reşat İzbirak, **Türkiye**, (A.Ü.D.T.C.F.Yay, No:300,A.Ü.D.T.C.F.Basımevi Ankara 1981),s. 121.

Çalışmaya Gidilen Ülkenin Adı	İşgücü Sayısı	%' si
Almanya	550	76.4
Avusturya	48	6.7
Belçika	46	6.4
Hollanda	30	4.2
Fransa	37	5
Suudi Arabistan	5	0.7
Bağımsız Devletler Topluluğu	2	0.3
Libya	2	0.3
Toplam	720	100

Tablo 6: Gediz'den Yurtdışına Gerçekleşen Göçler (2005) (İlçe Nüfus Müdürlüğü ve Muhtarlık Kayıtlarından Yararlanılmıştır.)

1997-2000 yıllarına baktığımızda ise, belirgin bir düşüş söz konusudur. Bu devrede 22.256 olan toplam nüfus miktarı 20.441 kişiye gerilemiştir. Nüfusta 1.815 kişilik azalma meydana gelmiştir.3 yıllık bu dönemde nüfus artış oranı %8,8, yıllık nüfus artışı ise %2,9 olarak gerilemiştir. Bu azalmanın nedeni maden ocaklarının çoğunluğunun kapatılması ve bir bölümünde ise işlem hacminin azaltılmasıyla meydana gelen işsizliğe bağlı olarak ilçeden kırsal alana meydana gelen geri göç hareketidir.

Şehirsel Nüfus	20441
Kırsal Nüfus	57042
Toplam	77483

Abide	397	İbrahimkahya	276
Akçaalan(B)	2051	Karaağaç	308
Akkaya	526	Karabacaklar	134
Aksaklar	570	Kayaköy (B)	2.878
Aliağa	87	Kayacık	211
Alikahta	126	Kıran	391
Altinkent(B)	1842	Köpenez	322
Arıca	407	Kurtçam	310
Aşıkpaşa	112	Pınarbaşı	217
Cebrail(B)	1929	Polat	188
Çeltikçi	435	Samralar	163
Çomaklar	255	Sandıklı	353
Çukurören	1583	Saruhanlar	444
Dedeköy	213	Saz	582
Dereköy	132	Sazak	274
Değirmenköy	94	Soğuksu	181
Dörtdeğirmen	290	Sumaklı	99
Ece	206	Tepepınar	109
Eskigediz (B)	7307	Uğurluca	297
Erdoğmuş (B)	2133	Üzümlü (B)	3.048
Fırdan (B)	2148	Vakıf	480
Gökler (B)	3753	Yağmurlar	1.459
Gölcük	1011	Yaylaköy	219
Göynük	96	Yeğınler	404
Göynükören	934	Yelki	233
Gümele (B)	1616	Yenigüney	1.528
Gümüşlü	413	Yenikent (B)	1.768
Gürlek (B)	2 075	Yeşilçay (B)	2.911
Güzüngülü	265	Yeşilova	449
Hacıbaba	164	Yukarısusuz	298
Ilıcasu	614	Yumrutaş	141
Işıklar	155	Yunuslar (B)	2.428

Tablo 7: Gediz'in Köyleri Ve Nüfusları (2000)

Yıllar	Gediz Nüfusu Değişim Oranı %	Şehir Nüfusu Artış Oranı %
1927-1935	0.1	1.6
1935-1940	1.0	0.6
1940-1945	-0.8	1.2
1945-1950	0.02	2.1
1950-1955	4.8	-1.7
1955-1960	-	1.7
1960-1965	0.5	0.1
1965-1970	8.4	2.8
1970-1975	-	-0.5
1975-1980	5.6	1.0
1980-1985	5.5	1.8
1985-1990	-3.4	-2.0
1995-1997	7.7	2.3
1997-2000	-2.7	-0.05

Tablo 8: Gediz’de Yıllara Göre Nüfus Artış Oranları

Mahalleler	Yerleşme sayısı	Nüfusu	Aile Büyüklüğü
Uluoymak	1036	5048	4.9
Gazikemal	680	2716	4.0
Umurbey	437	2602	6.0
Salur	628	2008	6.7
Özyurt	300	1356	4.6
Kızıltepe	215	1483	6.9
Kumtaş	261	1218	4.7
Saygılar	214	1157	5.4
Muhipler	466	2853	6.1
Toplam	4237	20441	4.8

Tablo 9: Gediz’de Mahallelere Göre Nüfusu Ve Aile Büyüklükleri

2.1.3.Nüfusun Sosyal ve Kültürel Özellikleri

Sayım Yılı	Erkek Nüfus	Değişim Oranı %	Kadın Nüfus	Değişim Oranı %	Toplam Nüfus	Değişim Oranı %
1927	-	-	-	-	5772	
1935	2589	-	3242	-	5831	0.1
1940	2856	2.0	3272	0.2	6128	1.0
1945	2590	-1.9	3276	0.02	5866	-0.8
1950	-	-	-	-	5874	0.02
1955	3476	-	3827	-	7303	4.8
1960	3503	0.2	3803	-0.1	7306	-
1965	3621	0.7	3865	0.3	7486	0.5
1970	7230	20.0	3421	-2.3	10651	8.4
1975	5540	-5.0	5109	9.3	10649	-
1980	690	5.1	6694	6.2	13654	5.6
1985	8813	5.3	8603	5.8	17416	5.5
1990	7144	-4.0	7348	3.0	14492	-3.4
1997	11024	8.0	11232	7.6	22256	7.7
2000	10175	-1.1	10266	-1.2	20441	-2.7

Tablo 10: Gediz'de Cinsiyete Göre Nüfus Artış Oranı % (1927-2000) (Gediz İlçe Merkezi Sağlık Ocağı Verilerinden)

Nüfusun cinsiyet durumu temelde doğumlarla ilgili olmakla beraber savaşlar ve göçler gibi toplumsal olaylarla da ilgilidir⁹.

Kurtuluş savaşı yıllarında erkek nüfusun büyük bir bölümünün hayatını kaybetmesi ve ilçeye yapılan göçler, bu durumun nedeni olarak gösterilebilir. Kırsal yerleşmelerde tarım topraklarının miras yoluyla bölünmesi, tarım ve hayvancılığı olumsuz yönde etkilemiştir. Ayrıca nüfusun hızla artması işsizliği meydana getirmiştir. Söz konusu nedenlerden dolayı, kırsal yerleşmelerdeki insanların bir kısmı, daha iyi yaşam ümidiyle ilçeye göç etmiştir.

Gediz bir sanayi ve ticaret şehridir. Özellikle 1985 yılından sonra modern sanayi kuruluşlarının artmasına bağlı olarak yöre nüfusunun önemli bir kısmı sanayi ve ticarete yönelmiştir. Tarıma ve hayvancılığa verilen önem azalmıştır.

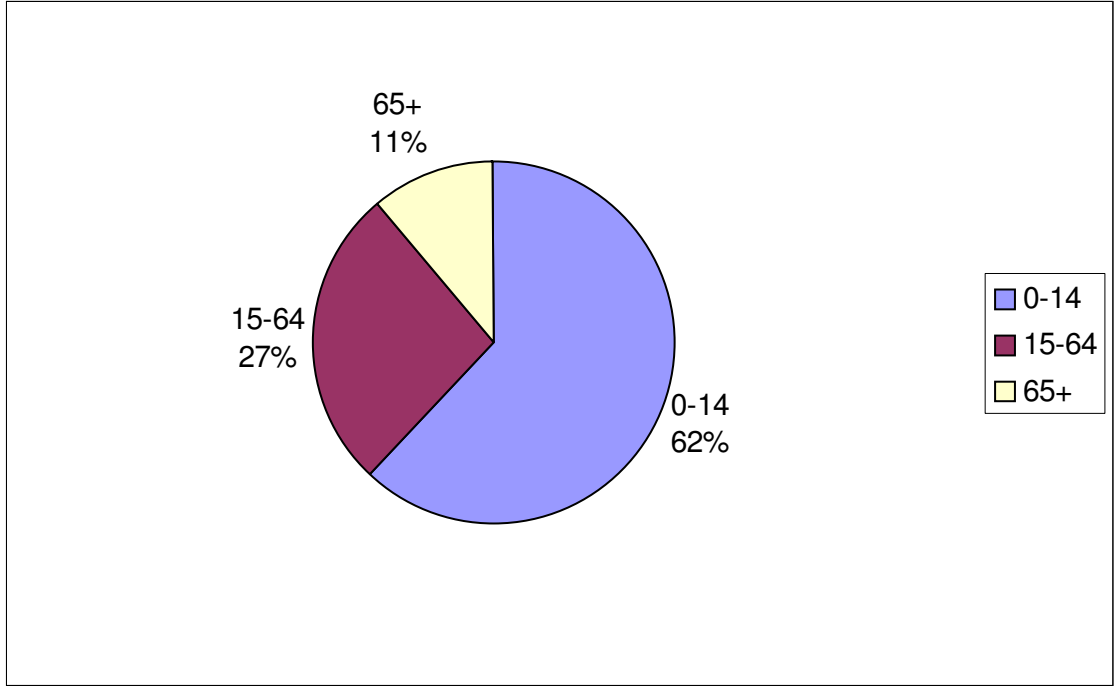
Dumlupınar Üniversitesine bağlı meslek yüksek okullarının açılmasıyla ilçeye canlılık gelmiştir. Bu arada üniversite öğrencilerinin sayısının artma ve bina azlığı nedeniyle kira artışı çok fazla olmuştur. Son yıllarda inşaat sektörünün hızlanması ile bu sorunlar ortadan kalkacaktır.

⁹Hayati Doğanay, **Türkiye Beşeri Coğrafyası**, Atatürk Üniv. Fen. Edb. Fak. Yay. No:98, Edb.Kesimi Yay. No:62, Erzurum, 1994) s. 98.

Yaş Grubu	Erkek Nüfus	Kadın Nüfus	Toplam Nüfus
0-4	673	684	1357
5-9	731	739	1470
10-14	937	923	1860
15-19	1039	961	2000
20-24	1006	1092	2098
25-29	825	884	1709
30-34	954	931	1885
35-39	896	926	1822
40-44	875	783	1658
45-49	621	555	1176
50-54	418	479	897
55-59	389	416	805
60-64	354	330	684
65-69	266	327	593
70-74	114	134	248
75-79	41	56	97
80-84	26	25	51
85+	10	21	31
Toplam	10175	10266	20441

Tablo 11: Gediz'de Nüfusun Yaş Grupları Ve Cinsiyete Göre Dağılımı (Gediz İlçe Merkez Sağlık Ocağı Verilerinden)

Gediz'de 2000 yılı itibariyle aktif nüfus %70 gibi yüksek bir oranı oluştururken, yaşlı nüfus sadece %6'lık bir değere sahiptir. Çocuk olarak kabul edilen nüfus ise, %24 civarındadır. Ayrıca bu dönemlerde Gediz linyit işletmeciliğın ve maden ocaklarının açılması nüfusun artmasına neden olmuştur.

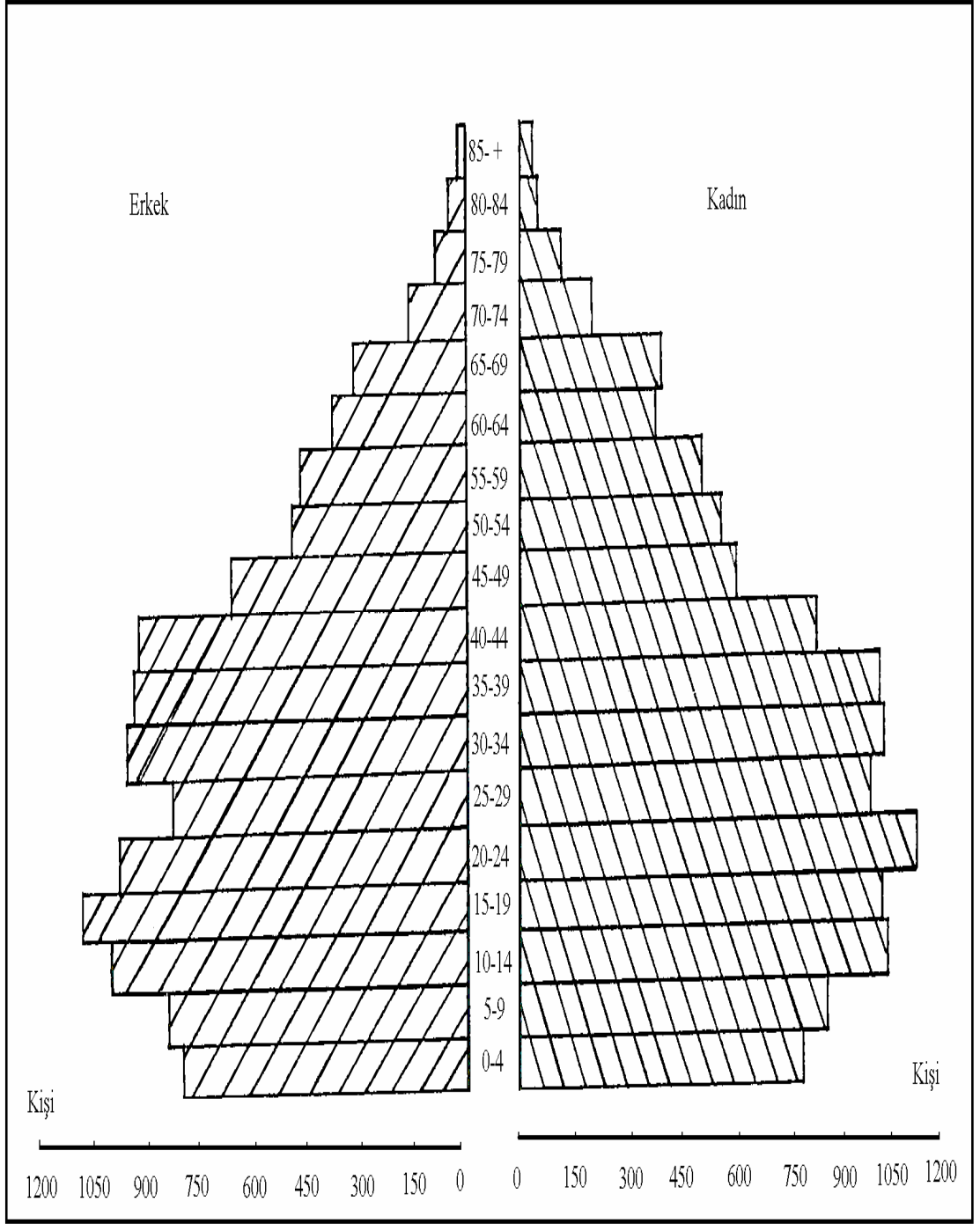

Şekil 5: Gediz’de Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılışı

Buna göre ilçenin bağımlılık oranı %42,2 kadardır. Aktif nüfus oranı ise %57.8’i bulmaktadır. Birleşmiş milletler istatistiklerinde, 15-64 yaş grubu aktif nüfus olarak kabul edilirken 0-14 yaş grubundaki çocuklar ve 65 yaşın üzerindeki yaşlılar bağımlı nüfus olarak kabul edilmektedir¹⁰.

Nüfus pramidi incelendiğinde, en geniş nüfus aralığının 15-65 yaş grubu oluşturmaktadır. Nüfusun dar aralıklı gruplandırılması halinde ise, en fazla nüfusun 20-24 yaş grubunda yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu durumun nedeni, ilçede doğum oranının azalması ve çeşitli sebeplerle kırsal yerleşmelerden şehre göç eden genç nüfusun burada yerleşmesidir. Toplam nüfus içerisinde yetişkin ve yaşlı nüfus oranının azaldığı görülmektedir. Bunun nedeni yetişkinlerin 1965 sonra başlayan dış göç hareketleri, yaşlı nüfus oranının azalmasının nedeni ölümlerin büyük bir bölümünün yaşlılığa bağlı olarak meydana gelmesidir.

¹⁰Doğanay, 1994, a.g.e. s.102

Şekil 6: Gediz’de Nüfusun Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılışı

Gediz’de nüfus dağılımına etki eden bir diğer unsur ziraattir. Aktif nüfusun %11’i ziraatla uğraşmaktadır. İdari fonksiyonun Gediz nüfusuna etkisi çok fazla değildir.

İdari fonksiyonlar genellikle ekonomileri ziraate dayanan yerleşmelere yeni fonksiyon kazandıran ve de nüfuslarını arttıran bir unsur halindedir¹¹.

Tarımsal ve hayvansal faaliyetlerin tamamına yakını Muhipler mahallesinde gerçekleşmektedir. Hizmet sektörü merkez mahalle Uluoymak mahallesinde toplanmıştır. Sanayi sektörü ise özellikle Özyurt mahallesi ile çeşitli alanlarda ve mahallerde yer almaktadır.

2000 yılında 5.787 kişi olan aktif nüfusun %62’si hizmet sektöründe (3.587 kişi), %27’si sanayi (1.563 kişi) ve %11’i ise (637 kişi) tarım sektöründe çalışıyordu. %62 ile en fazla oran sahip olan hizmet sektörünü %31 ile (1.768 kişi) kamu kurum ve kuruluşlarda çalışanlar oluşturmaktadır. %15’ini (861 kişi) ticaret, %6’sını (652 kişi) ulaşım ve haberleşme, aynı oranla %6’sını (355 kişi) inşaat sektöründe geriye kalan %4’lük bir bölüm ise (251 kişi) serbest olarak çalışmaktadır. Şehirde sanayi sektöründe çalışan kişi sayısı 1.563’dür. Bu sektör %27 oranı ile ikinci sırada yer almaktadır. İlçede tekstil ürünlerine dayalı imalat sanayisi başta gelmektedir.

Ekonomik Faaliyet Alanı	Çalışan Nüfus	%’si
A-HİZMETLER	3587	62
a)Ticaret	861	15
b)Ulaşım ve Haberleşme	352	6
c)Yönetim-Sosyal hizmetler	1768	31
d)İnşaat	355	6
e)Diğerleri	251	4
B-SANAYİ	1563	27
C-TARIM	637	11
Toplam	5786	100

Tablo 12: Gediz’de Çalışan Nüfusun Ekonomik Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı (Gediz Sanayi ve Ticaret Odası Verilerinden)

¹¹Erol Tümertekin, **Türkiye’de Şehirleşme Ve Şehirsel Fonksiyonlar**, İst. Üniv. Yay. İstanbul, 1973).

Eğitim bir halkın sosyal yapısının en önemli göstergelerinden biridir. 1995 yılından sonra, okullaşma oranının artması halk eğitim merkezlerinin kurulması ve buralarda yoğun bir şekilde okuma ve yazma kurslarının açılmasıyla halkın eğitim seviyesi yükselmeye başlamıştır.

İlçe'deki ilköğretim kurumlarında kız ve erkek öğrenci sayısı arasında önemli bir farklılık bulunmamaktadır. Bunun temel nedeni ilköğretimin zorunlu olmasıdır. İlköğretime devam eden kız ve erkek öğrenciler arasındaki fark %10 iken ortaöğretimde bu fark %38'dir. Bu farkın fazla olmasının nedeni ortaöğretimin zorunlu olmaması nedeniyle kızların okula devam ettirilmemesi ve kırsal alandan gelen erkek öğrencilerin fazla olmasıdır.

İlçedeki okuma yazma oran %95,4'tür. Okuma yazma bilmeyenler %4,6 kadardır. Toplam nüfus %9,5'i henüz okuma-yazma çağında olmayanlar %1,5'ini ise sadece okuma-yazma bilenler oluşturmaktadır. Öğrenim düzeyi olarak en fazla oran %49,4'le ilkokullara aittir. Lise mezunlarının oranı ise %15,2'dir. Yükseköğrenim yapan 1.337 kişi sadece %6 gibi küçük bir orana sahiptir.

	Okul Öncesi	Okuma yazma	Okur Yazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Y.Okul
Erkek	1034	200	105	4947	1785	2039	918
Kadın	1060	834	238	6065	1270	1342	419
Toplam	2094	1034	343	11012	3055	3381	1337
% si	9.5	4.6	1.5	49.4	13.8	15.2	6

Tablo 13: Gediz'de Nüfusun Eğitim Durumu (Gediz Sağlık Ocakları Verilerinden)

Gediz'de toplam 8 adet ilköğretim okulu ve 6 adet ortaöğretim okulu bulunmaktadır. Şehirde ayrıca, Sağlık Bakanlığına bağlı Gediz Sağlık Meslek Lisesi de yer almaktadır. 1990 yılında hemşirelik ve 1996 yılında tıbbi sekreterlik bölümü açılmıştır. Sanayi sektöründe ara eleman yetiştirmek amacıyla 1989 yılında çıraklık eğitim merkezi kurulmuştur.

Sosyal ve kültürel gelişmeyi ve ekonomik kalkınmayı sağlamak amacıyla Dumlupınar Üniversitesine bağlı meslek yüksek okulu açılmıştır. Okul 1993-1994 öğretim döneminde hazır giyim ve moda konfeksiyon olmak üzere iki bölümle faaliyete geçmiştir. Daha sonra ise seracılık, pazarlama, bilgisayarla muhasebe teknikleri, turizm ve otelcilik bölümleri olmak üzere bölüm sayısı arttırılmıştır. Bu bölümlerde görev yapmak üzere 7 öğretim görevlisi, 7 okutman, 2 araştırma görevlisi ve 1 uzman personel görev yapmaktadır. Toplam öğrenci sayısı 886'dır.

İlçedeki halk eğitim merkezi ise biçki-dikiş, nakış, çinicilik gibi el sanatlarında kurslar düzenlenmektedir. 2005 yılında 4 öğretmen, iki usta öğretici, 25 ücretli öğretici, ile 782 öğrenciye hizmet veriliyordu.

2.2.YERLEŞME

Gediz'in kuruluşunda ve gelişmesinde en önemli etmenin topoğrafik yapı olduğu söylenebilir. Yerleşim alanı olarak belirlendikten sonra buradaki topoğrafik şartlar yerleşmenin hızla gelişmesinde önemli bir faktör oluşturmuştur. Burada eski Gediz ve yeni Gediz'in kurulduğu alanları bakacak olursak Eski Gediz engebeli bir vadi içerisinde yer aldığından şehrin büyümesinde olumsuzluklar görülmüştür. Ancak yeni Gediz'in şu anki şehrin kurulduğu alanın düz olması şehrin planlı olarak gelişmesini teşvik etmiştir. Konutların çoğu bundan dolayı bahçeli ev tarzında olmuştur.

Gediz'de yerleşmenin oluşumunda topoğrafik özelliklerin yanında tarım ve ulaşım özelliği önemli bir faktör oluşturur. Sanayinin hızla yayılması ile birlikte ekonomik ve sosyal yaşam birlikte değişmiştir.

Şehrin günümüze yakın dönemlerde gelişmesinde fay hatları ve tarım alanlarının etkili olduğu görülür. Gediz'in güneybatı, bölümünde yapılan jeolojik etütler sonucunda kırık hatlarına rastlanmaktadır. Buralar yerleşme için uygun yerler değildir.

İlçenin güneyinde yapılaşma çok azdır. Bunun nedeni tarım alanlarının varlığıdır. Bu alanlar Gediz çayının kenar boyunca verimli alüvyal topraklar yer almaktadır. Bu alanlar konut yapmak için oldukça elverişsizdir.

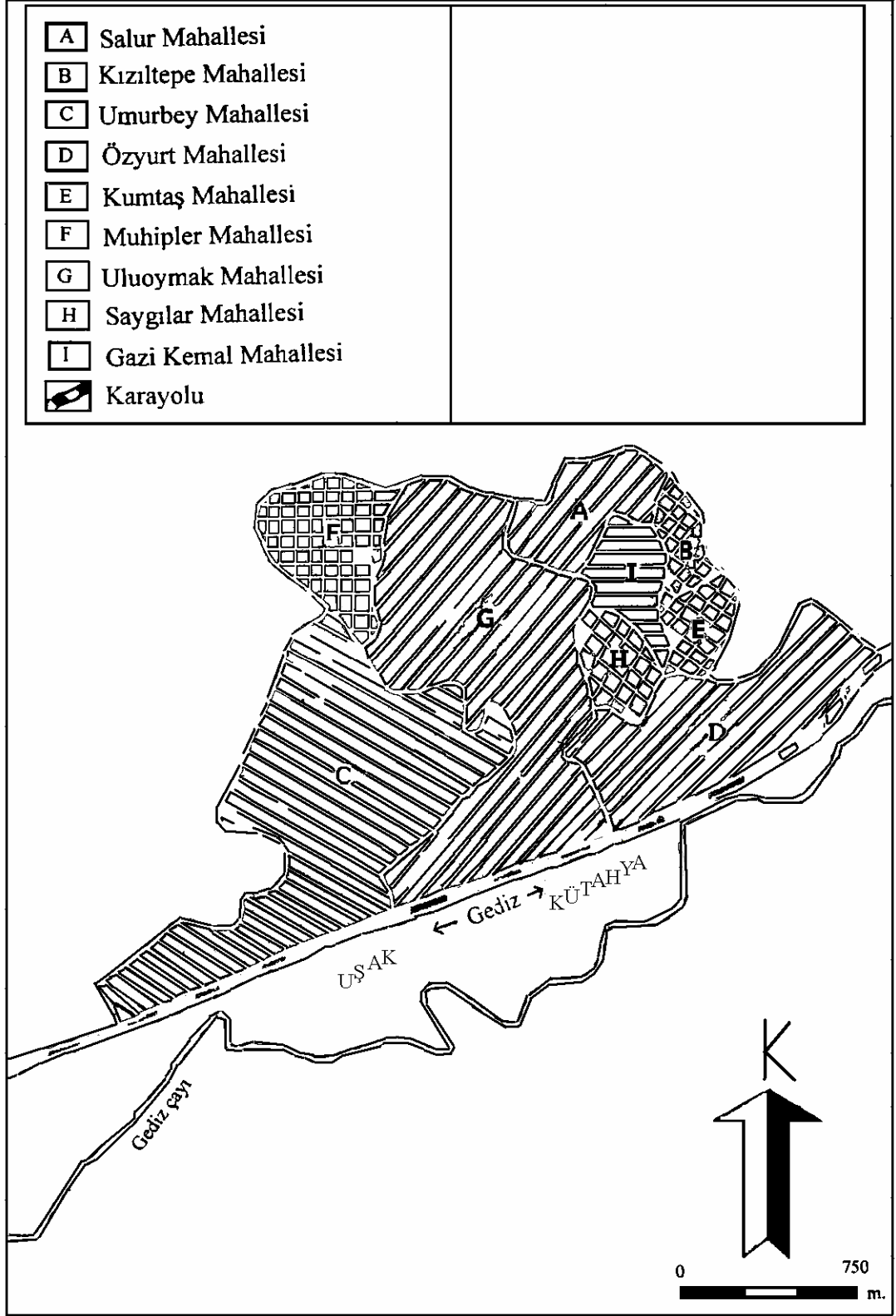
Gediz'in yerleşim sahasında sosyo-ekonomik açıdan, şehir ile uzak çevresi, güney ile kuzeyi arasında farklılıklar görülür. Merkez ve güneydekilerin sosyo-ekonomik düzeyleri yüksek iken, şehrin kuzeyi, kuzey batısı ile çevresindeki alanlarda oturanlar ise daha düşük gelir seviyesine sahiptir. Bu farklılık özellikle Salur ve Muhipler mahallesinde daha belirgin olarak görülmektedir. Özellikle bu alan Muhipler, görünüm olarak henüz tam kırsal yerleşme özelliğinden kurtulamamıştır. Fizyonomik bakımdan Gediz'de bina yoğunluğu ve arsa fiyatları, çevreden merkeze doğru artmaktadır. Günümüzde bu alanlarda yaşanan yoğun yapılaşma sonucu bina ve arsa fiyatları artmıştır.

Şehrsel alanların kenar kısımlarındaki arsa fiyatlarının ucuz olması ve merkezde büyük tesislerin, inşaatların kurulmasına elverişli sahaların bulunmayışı, sanayi ve diğer büyük tesislerin yapı gruplarının şehrsel alanının dışında veya kenar sahalarında elverişli münakale olanaklarının varolduğu kenar yerlerde kurulmasını gerektirmiştir¹².

Foto 3: Salur Mahallesinden Bir Görünüm

¹²Bedriye Denker Tolun, **Şehir İçi Arazi Kullanımı**, (İst. Üniv. Edb. Fak. Yay. İstanbul, 1976).

Harita 3: Gediz'in Mahalleleri

2.2.1.Arazi Kullanımı

İlçe toprakları dağlarla çevrili bir ovadan meydana gelmektedir. Gediz çayının iki yanında yer alan tarım sahaları kifayetsiz, drenajlı ince bünyeli alüvyonel topraklardır¹³. Gediz sınırları içinde 147.080 hektar alanın %45'i ormanlık alanı teşkil ederken %28'i tarıma elverişli alanı, %9'u çayır ve merayı, %18'i ise tarım dışı alanı oluşturmaktadır¹⁴.

Gediz yerleşmesinde mahalleler arasındaki nüfus farklılığı kendini, bina yoğunluğu ve tiplerinde göstermektedir. Nüfusun çok olduğu Uluoymak, Umurbey Mahalleleri geniş bir alana yayılmıştır. Konut yapımının çok hızlı olduğu bu iki mahalleden Umurbey güney batı yönünde gelişirken, Uluoymak kuzey ve kuzey batı yönünde gelişmektedir. İşyerleri daha Özyurt ve Uluoymak mahallelerinde yoğunlaşmıştır.

706 Ha'lık alanı kaplayan Gediz şehrinde bu alanın 360 Ha' konut, 87.3 Ha'ı sanayi alanından oluşmaktadır. Geri kalan alan ise diğer kullanım türlerine ayrılmıştır. Gediz'de yerleşmenin toplam alanının büyük bir kısmını (yaklaşık % 51) kaplayan konutlar, yine tüm binaların da yaklaşık % 80'ini oluşturmaktadır.

¹³Gediz Ticaret ve Sanayi Odası, organize Sanayi Gerekçe Raporu, Gediz, 2005.

¹⁴ Kütahya Tarım İl Müdürlüğü Kaynakları, 2005.

Kullanım Türü	Alan (ha)	%
Konutlar	360	51
İş ve Ticaret alanları	52.8	7.5
Sanayi alanları	87.3	12.4
Eğitim kurumları	12.6	1.8
Sağlık tesisleri	3.6	0.5
Resmi-idari kurumlar	16.8	2.4
Parklar-spor alanları	22.8	3.2
Sosyal-kültürel yapılar	1.6	0.2
Dini yapılar	2.4	0.3
Mezarlıklar	13.3	1.9
Şehir içi yollar	132.8	18.8
Toplam	706	100.0

Tablo 14: Şehir İçi Arazi Kullanımı

2.2.1.1.Konut Alanları

Konut, insanların çeşitli ihtiyaçlarını gidermek amacıyla inşa etmiş oldukları yapılardır. Coğrafi açıdan köydeki en basit meskenden şehirlerdeki en modern binalara kadar bütün yapılar mesken olarak ele alınmaktadır ¹⁵.

Gediz’de toplu bir yerleşme dokusu hakimdir. Mahalleler birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılmamıştır. Arazinin elverişli oluşu ile su kaynaklarının belirli alanlarda bulunması toplu yerleşmelerin oluşmasında etkili olmuştur.

¹⁵Bedriye Denker Tolun, **Yerleşme Coğrafyası, kır Yerleşmeleri**, (İst. Üniv. yay. No.2275, İstanbul, 1977), s. 59-60.

Kullanım Şekli	Konut Sayısı	%' si
Aile Konutu	5900	79.6
Ticari Amaçlı	1370	18.5
Sanayi Amaçlı	20	0.2
Sosyal Amaçlı	10	0.1
Yönetim Amaçlı	100	1.4
Diğerleri	10	0.1
Toplam	7410	100

Tablo 15: Gediz’de Konutların Fonksiyonlarına Göre Dağılımı (Gediz Belediyesi İmar İşleri Müdürlüğü bina cetvellerinden.)

Gediz’de aile konutları diğer konutlara göre daha fazla yer tutmaktadır. Bu konutların en fazla yoğunluk kazandığı mahaller Salur, Uluoymak ve Umurbey’dir. Bu alanlarda fay hattı, bazı yerlerin tarım alanı olmasından dolayı yerleşme açısından bir takım sorunlar yaşanmıştır. Salur, Uluoymak ve Umurbey Mahallerinde gerekli imar çalışmaları yapılarak, yerleşmelerin bu alana kayması sağlanmıştır. Belirtilen alanlarda, arsaların şehir merkezine göre uzunluğu ve alt yapının tamamlanmış olması nedeniyle toplu konutlar yapılmaktadır. Şehirde konutların yaklaşık %80’i aile konutudur. Geriye kalan %20’lik bölümü ise ticari, idari ve sosyal amaçlı konutlar oluşturmaktadır.

Konutlar, şekli, yapı malzemeleri ve yapılış tarzı ile içinde bulunduğu coğrafi koşulların etkilerini taşır ve bu koşulları en iyi şekilde sergiler. Bu bakımdan coğrafi çevreye uyum sağlayan ve bulunduğu çevrenin etkilerini en güzel yansıtan genellikle, köy ve kasaba konutlarıdır¹⁶. Bu değerlendirmeler ışığında Gediz genelde deprem konutları bulunmakla beraber, modern konut tiplerini de görmek mümkündür.

Araştırma sahasının deprem bölgesi olması, konutların kat sayılarının düşük tutulmasında etkili olmuştur. İlçedeki konutların geneli tek katlıdır. Katlı evlere ise sadece Uluoymak, Gazi Kemal ve Özyurt Mahallerinin küçük bir alanında rastlanmaktadır. Şehirde yapı malzemesinin çeşitlilik Muhipler Mahallesi’nde daha bariz olarak görülmektedir. Bu mahallede yaşayan insanların gelir seviyesi pek yüksek değildir. Ayrıca sosyo-kültürel açıdan yeterince gelişmediği için kırsallıktan yeterince kurtulamamıştır. Buradaki konutların inşasında, doğal çevrede bulunması

¹⁶Tanoğlu, 1966, a.g.e. s. 216.

kolay olan taş, toprak ve ahşap malzemelerde daha fazla yararlanılmıştır. Yeni binalar ise betonarme olarak yapılan binalardır. Araştırma sahasındaki konutları iki bölümde inceleyebiliriz.

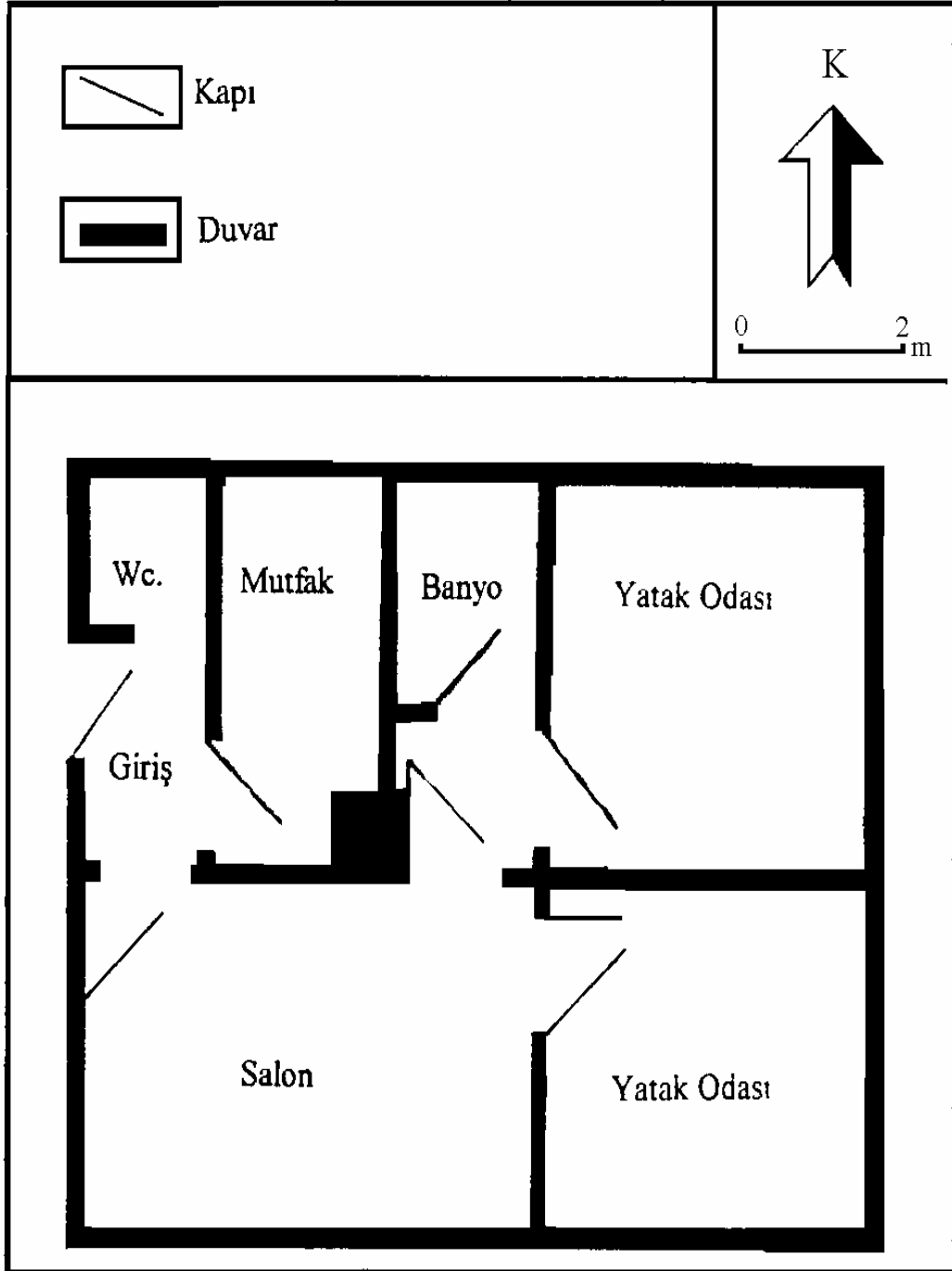
2.2.1.1.1. Deprem Konutları: 1970 yılında meydana gelen depremden sonra devlet tarafından tek kat olarak inşa edilen deprem bloklarıdır. Bu konutlar toplamda 130 metrekaredir. İnşaat sahası 55 metrekare içi kullanım alanı ise 42 metrekare dir. Geriye kalan 75 metrekarelik bir bölüm ise bahçe olarak değerlendirilmektedir¹⁷.

2.2.1.1.2. Modern Tip Konutlar: Bu meskenler 1985 yılından sonra, yurdumuzun diğer yerlerinde de ağırlıklı olarak kendini hissettiren toplu konut projeleri kapsamında inşa edilen evlerle, şahıs olarak yaptırılan konutlardır. Bu konutların en önemli özelliği, deprem evlerine göre daha geniş, çok katlı ve yapı malzemesinin kısmen farklılık göstermesidir. Bu binaların hepsi betonarme binalardır.

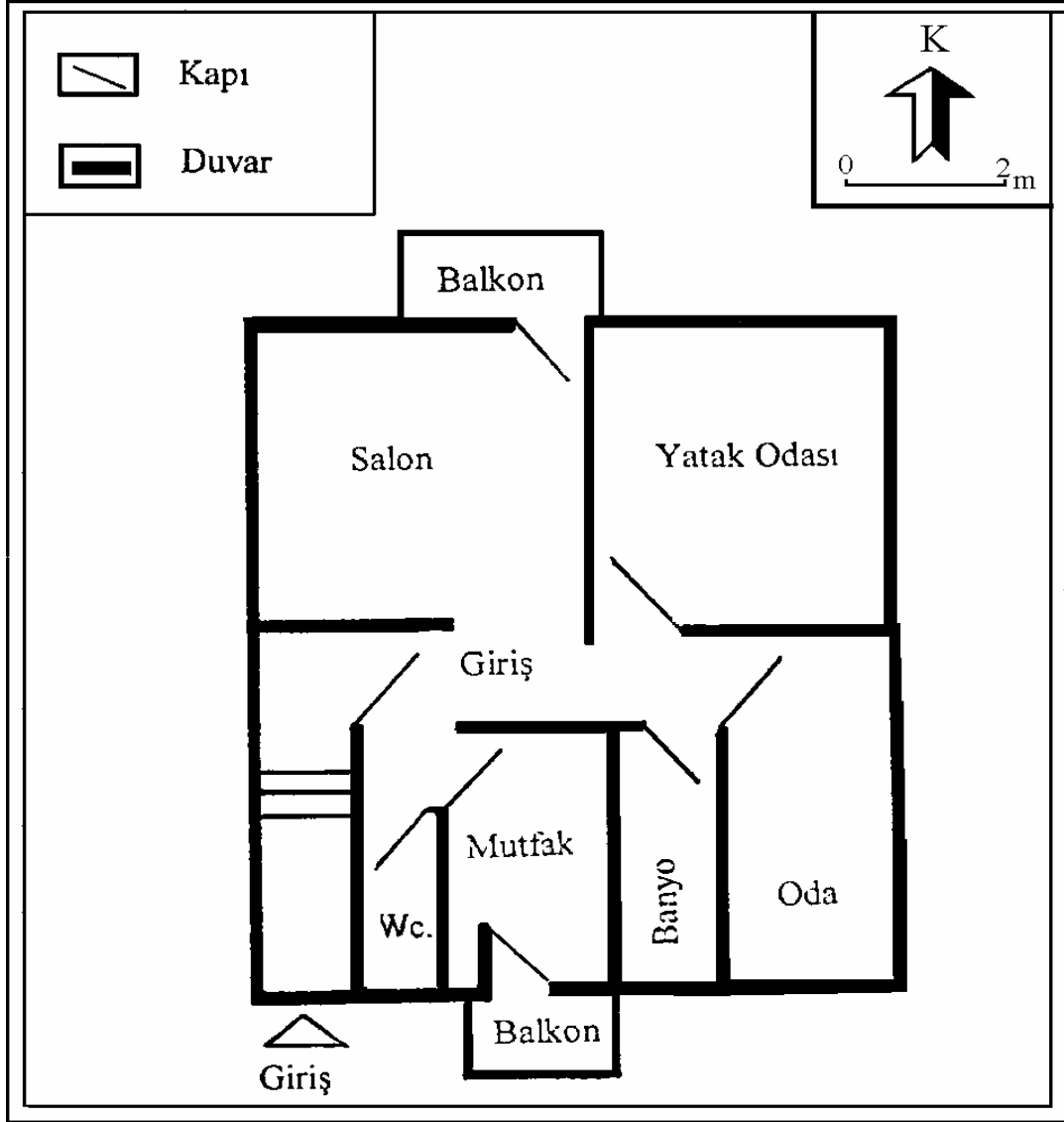

Foto 4: Gediz’de Toplu Konutlardan Bir Görünüm

¹⁷İmar ve İskan Bakanlığı, Mesken Genel Müd. Sosyal Araştırma Dairesi (Ankara 1970), s. 5.

Şekil 7: Tek Katlı Deprem Konutlarının Ortak Planı

Şekil 8: Üç Katlı Deprem Konutlarının Ortak Planı

Şehir merkezini oluşturan yapıların hemen hemen tamamının zemin ve birinci katlarında ticaret, üst katlarında bürolar ve çoğunlukla konutlar yer alır. Modern tip konutlar olarak yapılan ve şahıslara ait olan binalar katlı ve bahçeli binalardır. Bu katlı şahıs konutları sadece bir mahalle ile sınırlı değildir. Şehire yakın alanlar ile Salur, Uluoymak ve Umurbey Mahallelerinde yaygınlaşmıştır.

Gediz'de yönetim alanları belirli bir alanda toplanmıştır. Kaymakamlık, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İlçe Tarım Müdürlüğü, Tapu Müdürlüğü gibi idari birimler Özyurt mahallesinde yer almaktadır. Orman İşletme, P.T.T., Maliye, Özel İdare,

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Müdürlükleri Gediz Belediyesi hizmet binası da aynı mahalle sınırları içerisinde fakat farklı mevkilerdedir. Yeni Devlet Hastanesi (SSK Hastanesi) Uluoymak, Gediz Devlet Hastanesi ise, Umurbey mahallesi sınırları içerisinde.

Şehirdeki eğitim fonksiyon alanları da, toplu bir yerleşme göstermektedir. Gediz Lisesi dışında ortaöğretim kurumlarının tamamı, Özyurt mahallesinde bulunmaktadır. İlk öğretim kurumları ise her mahallede rastlanmaktadır.

2.2.1.2.Ticaret Alanları

İlçedeki ticari faaliyetler, Özyurt ve Uloymak mahallelerinde yoğunlaşmıştır. İşyerlerin geneli Cumhuriyet caddesi boyunca ve arka kesimlerinde yer almaktadır.

Foto 5: Bankalar Caddesinden Bir Görünüm

Foto 6: Şehir Merkezinden Bir Görünüm

Ticari aktivitelerin oldukça fazla olduğu bu alanlarda, işyeri sayısı oldukça fazladır. Söz konusu sahalarda toplam konut sayısının yarısından fazlasını (%70) işyerleri oluşturmaktadır.

Foto 7: Cumhuriyet Caddesinden Bir Görünüm

Bütün bu binalar yeni yapılardır. Deprem konutlarına göre modern konutlar oluşturmaktadır. Yeni yapılar olduğu için iki ve üç katlıdır. Alt katları iş yeri üst katları ise büro ve konut olarak kullanılmaktadır.

Şehrin en işlek caddesi olan, iş ve ticaret yerlerin bünyesinde barındıran Cumhuriyet caddesindeki dükkan ve mağazalar genellikle perakende satış yapmakta, halkın günlük ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadırlar.

Şehrin en önemli caddesi olan bu cadde üzerinde ayrıca, manifatura dükkanları, lokantalar, eczaneler, bankalar, ayakkabı ve konfeksiyon mağazaları, kırtasiyeler ve halkın ihtiyacını karşılayacak diğer iş yerleri de bulunmaktadır. Bu mağaza ve dükkânlar karışık olarak dağılmış durumdadır.

Belirtilen bu ticaret faaliyetleri alanlarından başka, Gediz’de haftalık olarak kurulan pazar yeri vardır. Bu pazar yeri çarşı merkezine yakın ve Kütahya-Uşak karayolu kenarında yer alır.

Kütahya-Uşak karayolu ve Özyurt mahallesinde kurulan pazar Cumartesi günleri halkın hizmetine açılmıştır. Pazarda, halkın ürünlerinin yanı sıra, çevre köylerden ve köylüler tarafından getirilen ürünler satılmaktadır.

2.2.1.3.Sanayi Alanları

Şehrin kentsel özellikler kazanmasında önemli bir yer tutan Gediz iplik fabrikası ile yerleşme sınırlarında, ambalaj, kiremit tuğla ve mermer fabrikaları ise araştırma sahası sınırları dışında yer almaktadır. Ayrıca Uluoymak mahallesi içerisinde faaliyet gösteren atölye tipi sanayi kuruluşları yer alır. Uluoymak mahallesi sınırlarında yer sanayi sitesinde, başta oto tamiri olmak üzere mermer atölyeleri, demir ve kereste doğrama atölyeleri faaliyet göstermektedir. Sanayi sitesinin çevresinde ise büz ve biriket imal eden işyerleri mevcuttur.

Foto 8: Mermer Atölyelerinden Bir Görünüm

2.2.1.4.Eğitim-Sağlık-Sosyal ve Kültürel Alanlar

Gediz kültürel alanda gelişme çabasındadır. Bugün için Şehirde 8 ilköğretim, 6 ortaöğretim 1 sağlık meslek lisesi ve 1 adet de yüksek okul bulunmaktadır. Milli Eğitime bağlı okullarda toplam 296 öğretmen, 38 memur ve 57 yardımcı personel çalışmaktadır. Toplam İlköğretim öğrencisi 2455 tir. Bunların 1145'i kız öğrenci, 1310'u erkek öğrencidir. 2097 öğrenci ise ortaöğretimde okumaktadır. Bunların 1278'i erkek öğrenci, 825'i ise kız öğrencidir.

Ayrıca Gediz'de, Dumlupınar niversitesine bağlı Meslek Yüksekokul bulunmaktadır. Bu Yüksekokula bağlı olarak 11 bölüm açılmıştır. Burada ise toplam 886 öğrenci okumaktadır. Bu öğrenciler Gediz'in kültürel ve sosyal alanda gelişmesini sağladığı gibi, Gediz esnafına ve halkına ekonomik açıdan önemli katkı sağlamaktadırlar.

Bunların yanında Şehirde kütüphane, Halk Eğitim Merkezi, Mesleki Eğitim Merkezi, kapalı spor salonu, spor kulübü ve tesisleri yer almaktadır. Halk Eğitim Merkezi de yaygın eğitim alanında eğitim vermektedir.

Foto 9: Gediz Açık Futbol Sahası

Şehirde sağlık hizmetleri 2 Devlet Hastanesi, 2 Sağlık Ocağı, 1 verem savaş dispanseri ve özel doktorlar tarafından yürütülmektedir.

Gediz sağlık ocaklarında 2005 yılı itibariyle 8 doktor, 4 hemşire, 7 ebe ve 9 sağlık memuru hizmet vermektedir¹⁸. Devlet hastanesi önceleri bir sağlık merkezi iken 1973 yılından sonra 50 yataklı hastane haline getirilmiştir. Bu tedavi kurumunda kronik yoğun bakım ve böbrek hastalarının tedavisi için 3 makine 1 hemodiyaliz ünitesi bulunmaktadır. 1977 yılında dispaner olarak hizmete giren SSK hastanesi (SSK Devlet Hastanesi), 1994 yılında 33 yataklı hastaneye dönüştürülmüştür. 2005 yılında değişik branşlarda 20 doktor ve 52 yardımcı sağlık personeli görev yapmaktadır.

Gediz'de ulaşım karayolu ile sağlanmaktadır. Gediz'in bulunduğu yer itibariyle iç bölgelere ve kıyıya bağlanan kavşak noktasında olması burada ulaşımın önemini arttırmıştır. Ulaşım açısından ve ulaşılabilirlik yönünden yeterli olan yollar İzmir, Uşak ve Kütahya'yı birbirine bağlar. 1970 sonrasında yer değiştirme olarak başlayan yerleşme planlı konutlar ve düzgün yolların yapılmasına neden olmuştur. Yolların fiziksel kalitesine gelince; genel itibariyle sıcak asfalt kaplama olan şehirde, Cumhuriyet cad. ve çevresindeki sokaklar, buradaki yollar kaldırım taşı ile kaplanmıştır.

Çevre yolu üzerinde ve merkezdeki kavşak noktasında trafik lambalarının olmaması bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Gediz'de özel otoların fazla olmasına rağmen otopark sorunu yaşanmamaktadır. Cumhuriyet caddesi üzerindeki park ihtiyacın büyük bir bölümünü karşılar. Ayrıca ara sokaklara da park serbest olduğundan halk isteği yere aracını park edebilmektedir.

Şehirde bir tane otobüs terminali yer almaktadır. Karayolu kenarında yer alır. Terminalde giriş-çıkışlar bir düzen içinde yürütülmektedir. İzmir, Uşak, Manisa, Ankara, İstanbul'a otobüs seferleri düzenlenmektedir. Aynı anda 15 otobüsün sefere çıkabildiği bu otogarın bitişiinde ise 500 araçlık kamyon garajı yer almaktadır.

¹⁸Sağlık Ocakları Brifing Raporları, (Gediz, 2005).

Foto 10: Gediz Otogarından Bir Görünüm

Gediz tam otomatik telefon şebekesine bağlıdır. Bağlı telefon sayısı 14.721'dir. Şehirde toplam 5.186 olan abonman sayısı köylerinde 7.134'dür. Ticaret ve sanayi için kullanılan telefon abone sayısı 2.401'dir. Gediz köylerini hepsine P.T.T. hizmetleri ulaşmaktadır. Gediz'de yıllık giden mektup sayısı 100.000-150.000 adet, gelen mektup sayısı 50.000-60.000 adettir.

Şehirde haftada bir gün çıkan iki gazete vardır. Bunun yanı sıra Gediz Belediyesi de aylık olarak bir dergi çıkarmaktadır. Bunun yanı sıra şehirde 2 adet yerel radyo yayın yapmaktadır.

Şehrin temiz olduğu görülmektedir. Özellikle çöp toplama işlemi titizlikle Belediye tarafından yapılmaktadır. 2005 yılında yazın 45 ton kışın ise 68 ton çöp toplanmıştır.

Gediz'de toplam 3 adet mezarlık bulunmaktadır. Bu mezarlıklardan 1 tanesi merkezde, 1 tanesi Muhipler mahallesinde, 1 tanesi ise Dayınlar mevkiinde bulunmaktadır. Bu mezarlıkların tamamı yaklaşık 70.000 m² alan kaplamaktadır.

Gediz Merkezinde 6 tane tüp gaz bayi vardır. Aylık 12.000-13.000 adet tüp tüketimi olmaktadır. Şehir içinde yer alan bu bayiler, belediye tarafından yerleri

değiştirilmek için uğraşmaktadır. Eskişehir-Uşak arasında yer alan yeni doğalgaz hattından Gediz yararlanamamaktadır.

Mezbaha, şehrin dışında bir yerde bulunmakta ve yıllık 4.215 küçükbaş ve 546 adet büyükbaş hayvan kesimi yapılmıştır.

Şehrin kent dokusu ile ön plana çıkacak bir özelliğin bulunmadığı ancak bunun yanında çevrenin ve doğal güzelliklerin olduğu ayrıca sekiz adet büyük parkın ve bir çok çocuk parkının yer aldığı güzel ve küçük bir şehirdir.

Gediz'de en önemli cadde Cumhuriyet caddesidir. Bu cadde üzerinde Belediye binası bulunmaktadır. Caddenin gerisinde kaymakamlık ve adliye binaları yer alır.

Foto 11: Park Alanlarından Bir Görünüm

Şehirde, tarihi bir doku bulunmamaktadır. Gediz merkezden uzaklaştıkça, içinde meyve ve sebzelerin yetiştirildiği bahçeleri olan, genelde tek katlı deprem

konutları ile çok az da olsa iki katlı yapılara rastlamaktayız. Bu yapılar kent çevresine doğru gözle görülür bir biçimde artmaktadır.

Gediz’de toplam sekiz adet gençlik parkı vardır. Bu parklar Adnan Menderes Kültür Parkı, Atatürk Parkı, Mehmet Akif Ersoy Parkı, Ay ışığı Parkı, Hulki Hotamaşlıgil Parkı, Umurbey Parkı, Orman Parkı, Salur Mahallesi Parkıdır. Bunlardan başka mahalle içlerinde çok sayıda çocuk parkı yer almaktadır.

Yine Gediz’de, kentin Kütahya tarafından girişinde, Gediz Belediyesine ait biri çim olmak üzere iki futbol sahası ve tribün bulunmaktadır. Ayrıca Uşak yolu üzerinde bir de halı sahası mevcuttur.

Gediz’de yerleşmenin yapısı ve özelliklerini anlatmaya çalıştığımız bu bölümde, sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki, Gediz’in etki alanı daha ziyade ilçe sınırları içinde kalmaktadır. Hem faal nüfusun dağılışı hem de, şehir fonksiyon sahalarının dağılışı bunu kanıtlamaktadır.

Gediz merkezinden uzaklaştıkça içinde meyve ve sebzenin yetiştirildiği bahçeleri olan, en fazla iki katlı yapılar yer alır.

Gediz’in yerleşim yeri 1970 yılından sonra planlı olarak yapılmış olduğundan içme suyu, kanalizasyon, yol ve elektrik, alt yapı tesisleri geleceğe dönük, sağlıklı olarak planlanmış ve gerçekleştirilmiştir.

Gediz’de kanalizasyon şebekesi şehrin ihtiyacını karşılayacak niteliktedir. Belediye tarafından kanalizasyon arıtma sistemi kurulmuştur ve atık maddeleri arıtıldıktan sonra Gediz nehrine dökülmektedir.

İlçede üç ayrı kaynaktan 55 litre/sn içme suyu verilmektedir. Mevcut su kapasitesi yeterli olup, ileride içme suyu problemi söz konusu değildir. Ancak içme sularının kireçli olması, buna bağlı olarak böbrek rahatsızlıklarının ortaya çıkması, yeni su kaynaklarının aranmasına yol açmıştır. Toplam 3 tane içme suyu deposu bulunmaktadır. Bunlar Eski Gediz Dört Değirmen Köyü, Pınarbaşı ve Merkez depolarıdır. Bu depoların her birisi 2000 ton su kapasitesine sahiptir.

Sosyal, ekonomik ve kültürel yapıyı anlattığımız bölümde ise Gediz’in etki alanı daha ziyade ilçe sınırları içinde kalmaktadır. Bunu da faal nüfusun dağılışı ve de şehir fonksiyon sahalarının dağılışından anlamaktayız.

3.EKONOMİK YAPI

İlçe ekonomisi hizmet ve sanayi sektörüne dayanır. Tarım ve hayvancılık oldukça önemsizdir. Turizm ve orman ürünleri ve ticaret diğer ekonomik kaynaklardır.

İnsanların yaşamlarını sürdürebilecek daha rahat bir ortama kavuşabilmeleri için yapmış oldukları etkinliklere, ekonomik faaliyetler denilmektedir. İnsanın hayatını kazanma faaliyetleri olarak üretim, tüketim ve değişim gibi faaliyetler ekonomik coğrafyanın inceleme alanına girer¹.

İlçede tarıma uygun alanların büyük bir bölümü yerleşmeye açılmıştır. 1985 sonrasında sanayinin artması tarımsal ve hayvansal faaliyetlerin azalmasına neden olmuştur. Tarım ve hayvancılık faaliyetleri kişilerin kendi ihtiyaçlarını karşılamaları için yapılmaktadır. Gediz Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı toplam 352 adet işletme vardır. Bunun yanında ise 1 adet küçük sanayi sitesi bulunmaktadır.

Ayrıca, Gediz 1997 yılında Yatırım Programına alınmıştır. Böylece Gediz-Simav yolu üzerinde Organize Sanayi Bölgesi için 290 hektarlık alan seçilmiştir. Yeni yatırımlarla sanayi faaliyetleri artacak ve ilçe ekonomisindeki katkı payında yükselme görülecektir.

3.1.TARIM

Gediz'de tarımsal faaliyetler oldukça önemsizdir. Sadece aktif nüfusun %10'u gibi küçük bir bölüm geçimini tarımdan sağlamaktadır. Tarım faaliyetlerinin tamamı Muhipler mahallesinde yapılmaktadır². Yapılan üretim genellikle kişilerin kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. İhtiyaç fazlası küçük bir bölümünü de satmaktadırlar.

Gediz ve çevresi iklim açısından yarı kurak bir özelliğe sahiptir. Bu nedenle tarımda karşılaşılan en önemli problemlerden bir sulama yetersizliğidir. Dolayısıyla,

¹Erol Tümertekin, **İktisadi Coğrafya**, (ist. Üniv. Edb. Fak. Yay. No:1703. İstanbul, 1972), s. 23.

²Gediz Ticaret ve Sanayi Odası, (2005)

yörede ekilen en önemli tarım ürünü buğdaydır³. Buğday dışında kuru tarımın yapıldığı alanlarda arpa, nohut, fasulye ekilmektedir.

Sulak veya sulamaya elverişli alanlarda ise başta sebze olmak üzere şeker pancarı, kenevir gibi ürünler ekilmektedir⁴.

Aslında sanayinin gelişmesi, dolaylı olarak başka ekonomik faaliyetlerin gelişmesine yol açmıştır. Bunların başında tarım gelir. Bilindiği gibi, insanların “Yerleşik” duruma gelmeleriyle başlayan tarım faaliyetleri, büyük sanayi devrimine kadar büyük çapta geçim tipi olarak bölgesel ihtiyaçları karşılayacak düzeyde kalmıştır⁵.

Belirtilen nedenlere bağlı olarak, Gediz’de tarımdan elde edilen verim oldukça düşüktür. Gediz arazisi incelendiğinde arazinin %43,71’i ormanlık alanı teşkil ederken % 28,31’i tarıma elverişli alanı göstermektedir. %10,48’i tarıma elverişli olmayan kısımdır.

Gediz sınırları içinde 147.080 hektar alanın %28’ini teşkil eden 40.869 hektar tarım arazisidir. Tarım arazisinin %21 lik alanı sulanan alan toplam 16.950 hektar, sulanamayan tarım arazisi ise %79 oranla 23.919 hektardır. 1150 hektar alan ise her sene nadasa bırakılmaktadır⁶.

İşletme Büyüklüğü (Da)	Çiftçi Aile Sayısı	Toplam Arazi (Da)	%
1-25	3120	147.625	36
25-50	3000	191.826	47
50-100	500	40.729	10
100-200	300	20.364	5
200 den fazla	80	8.146	2
TOPLAM	7000	408.690	100

Tablo 16: İlçe ve Köylerin Tarım Alanının Çiftçilere Göre Dağılımı

³Cumaali Özenoğlu, “Gediz İlçesinin Ekonomik Analizi ve Gelişme Potansiyeli”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Dumlupınar, Üniv. Sos. Bil. Ens. Kütahya, 1996).

⁴İlçe Tarım Müdürlüğü Faaliyet Raporu, (2005)

⁵Erol Tümertekin, Nazmiye Özgüç, **Ekonomik Coğrafya**, (Çantay Kitabevi, İstanbul, 2005).

⁶Kütahya Tarım İl Müdürlüğü Kay. (2005)

2005 verilerine göre 51.100 ton buğday, 30.400 ton arpa, 160 ton Yulaf, 5.040 ton nohut, 1.575 ton fasulye, 598 ton bakla, 5 ton yeşil mercimek, 9.366 ton Şekerpancarı, 0.88 ton kenevir, 93 ton haşhaş, 240 ton ayçiçeği, 12 ton susam, 2.400 ton patates üretilmiştir.

İlçede sebze türlerinden hepsinin azda olsa üretimi yapılmakla beraber en fazla üretimi yapılan ve gelir temin edilen domates, biber, ıspanak, fasulye, pırasa ve kavun gibi ürünlerdir.

2005 yılı itibariyle üretilen sebzeler domates 9.775 ton, biber 3.744 ton, ıspanak 600 ton, taze fasulye 700 ton, pırasa 1.600 ton, kavun 3.840 ton, karpuz 1.350 ton, kuru soğan ve diğerleri 13.260 ton üretilmektedir.

Ayrıca bu yıl içerisinde ilçede 16.200 ton fiğ, 880 ton korunga, 6.100 ton yonca, 4.000 ton mısır (silaj), 432 ton Mısır (Dane), 6.050 ton hayvan pancarı, 950 ton ise üzüm üretilmiştir.

İç Anadolu'da yetişen bütün meyve türleri Gediz'de de yetiştirilmektedir. Yörede elma, armut, vişne, üzüm, ayva, ceviz, erik, iğde, kayısı, şeftali, dut, kestane, badem ve kızılıçık gibi ürünler azda olsa yer almaktadır. Bu ürünler içinde en fazla elma yetiştirilmektedir. Üretilen bu meyvelerin ekonomik değeri yok denecek kadar azdır.

Tarım alanlarının bir kısmı konut yapımından dolayı, bir kısmı da gelişen sanayi alanlarından dolayı daralmaktadır. Özellikle bu durum Gediz'de çok daha fazladır. Bugün tarımın artırılması çabaları bir yandan hızlı bir biçimde ilerlerken; öte yandan tarım yapılan alanların bir bölümü şehirleşme olayı ile yer yer ortadan kalkmaktadır⁷.

3.2.HAYVANCILIK

Bugün hayvan varlığı ile Türkiye Dünya'nın başta gelen ülkelerinden birisidir⁸. Gediz'de ise hayvancılık faaliyetlerine baktığımızda, hayvancılığın fazla gelişmemiş olduğunu görmekteyiz. İlçenin köylerinde hayvancılık yoğunluk kazanmıştır. Dağ köylerinde özellikle küçükbaş hayvancılık yaygındır. Gediz'de

⁷ Erol Tümertekin, Nazmiye Özgüç, **Ekonomik Coğrafya**, (Çantay Kitabevi, İstanbul, 2005).

⁸Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Faaliyet Raporu, Ankara, 2005.

özellikle aile işletmeciliği şeklinde her evde 1 veya 2 inek, az ölçüde koyun ve keçi, 10 ve üzerinde tavuk bulunmaktadır.

Toplam Büyükbaş hayvan sayısı	11820
Toplam Küçükbaş hayvan sayısı	42200
Toplam kümes hayvan sayısı	58175
Arı kovan sayısı	3130

Tablo 17: İlçede Hayvan Sayısı Adet (İlçe Tarım Müdürlüğü Verilerinden)

Ayrıca ilçede 40.000-42.000 arası kümes hayvanı, 2.580 eşek, 242 katır, 98 at bulunmaktadır. Gediz'deki süt üretimi yıllık 22.995 tondur. Sütün günlük 19-20 tonu şirketlerce alınmakta, kalanı ise köylüler tarafından değerlendirilmektedir. Gediz de 11 kasap ve 1 adet mezbaha vardır. Yılda yaklaşık 400 ton et üretilmektedir

Ürün Cinsi	2005 Yılı Üretimi (Ton)
Süt	22995 (63 ton/gün)
Et	400
Yapağı	45
Kıl	500
Bal	49
Yumurta	326
Deri	7545

Tablo 18: İlçede Hayvansal Ürünler 2005 (İlçe Tarım Müdürlüğü Verilerinden)

İlçede, Cuma günleri kurulan hayvan pazarı sayesinde çevre il ve ilçelere hayvan ve hayvan ürünleri ticareti yapılmaktadır. Pazarda büyükbaş ve küçükbaş hayvan başta olmak üzere az da olsa at, eşek ve kümes hayvanları pazarlanmaktadır. Bu hayvanlar; Gediz'in köylerinden, Kütahya (Merkez) ve köylerinden, Simav, Şaphane, Tavşanlı, Dumlupınar, Çavdarhisar, Emet, Hisarcık ile civar illerden Uşak ve Manisa'dan getirilmekte ve aynı alanlara sevk edilmektedir.

Gediz de tarımsal faaliyetlere bakıldığında oldukça geri kaldığı söylenebilir. İlçe tarım müdürlüğü, yörede tarım ve hayvancılığın nitelik ve nicelik olarak geliştirilmesi amacıyla, çiftçilere gerekli yardımı yapmaktadır⁹. Ayrıca ziraat bankası da, düşük faizli hayvancılık yatırım ve işletme kredisi vererek yöredeki hayvancılığı desteklemektedir¹⁰. Bunun yanında bitkisel üretim kredileri, kimyevi gübre kredileri, sertifikalı tohum kredileri, özel tarımsal krediler, tarım kredi kooperatifinden açılan krediler, tarım amaçlı köy kooperatifi kredileri, özel kanun ve kararnamelere göre açılan kredilerle çiftçiler desteklenmektedir.

3.3.ORMANCILIK

Gediz'deki toplam orman alanı 64.470 hektar olup, ilçenin toplam alanının %44.12'sini oluşturmaktadır. Toplam orman alanı ilçenin alanının büyük bir payına sahip ise de nitelik ve verim yönünden istenen düzeyde olmadığı gerçektir.

Servetin Türü	Alan (ha)	Toplam Orman Alanına oranı %	İlçe Alanına Oranı %
Verimli Kuru	28490	44.12	19.12
Bozuk Kuru	19553	30.33	13.25
Toplam Kuru	48043	74.45	32.38
Verimli Bataklık	6867	10.75	4.45
Bozuk Bataklık	9560	14.80	6.48
Toplam Bataklık	16427	25.55	11.13
Genel Toplam	64470	100	100

Tablo 19: İlçede Orman Alanları Dağılımı(Orman İşletme Şefliği Verilerinden)

Ormanların başlangıçta insanların sadece odun ve bazı orman ürünlerine olan ihtiyacını sağlamak olarak düşünülmekteydi. Günümüzde modern ormancılık anlayışına göre, ormanlardan çok çeşitli ürün ve hizmetler sağlamaya yönelik faaliyetlere hız verilmiştir.

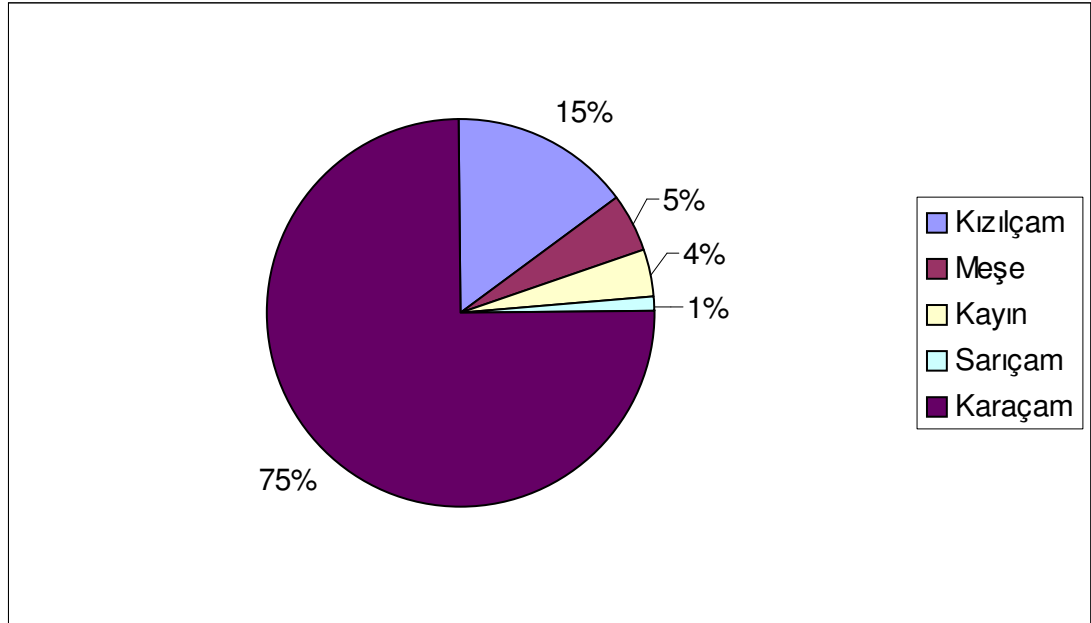
⁹İlçe Tarım Müdürlüğü, Faaliyet Raporu, 2005.

¹⁰Gediz İlçesi Ziraat Bankası Müdürlüğü Kayıtları, 2005.

Ormanlardan sağlanan ürün miktarı, satışları ve ortalama tutarı çok yüksek değildir. 2005 yılı içerisinde orman ve orman ürünlerinden elde edilen toplam gelir 1.480.000 YTL'dir. Tablo 26'da Orman ürünleri ve yüzdeler gösterilmiştir.

Orman Ürünü	Toplam Üretim (Ton)	%
End. Odun Üretimi	43.880	38
Tomruk	9.724	23
Maden direk	4.481	10
Tel direk	1.514	03
Kağıtlık	12.637	11
Lif-yonga	15.522	25
Toplam		100

Tablo 20: Orman Ürünleri 2005 (Gediz Orman İşletme Şefliği Verilerinden)

Şekil 9: Gediz'in Orman Yüzdeleri 2005(Gediz Orman İşletme Şefliği Verilerinden)

Foto 12: Gediz Ormanlarından Bir Manzara

3.4.SU ÜRÜNLERİ

İlçede hayvan ürünleri üretimi dışında ayrıca su ürünleri üretimi yerel ekonomik bazda önem arz etmektedir. Özellikle Çukurören köyünde Gediz çayı kenarında bir metre yüksekliğinde 20 adet havuzda alabalık üretimi yapılmaktadır. Yılda 25 bin alabalık ilçeye ve civar ilçelere tanesi 1.50 YTL (1.500.000.TL) olarak satılmakta ve 3.750 YTL (3.750.000.000.TL) Gediz ekonomisine katkı sağlamaktadır.

3.5.SANAYİ

Günümüzde ülkenin ve şehirlerin gelişmesinde sanayi faaliyetlerinin oldukça önemli bir yeri vardır. Ekonomik açıdan kalkınmışlık veya geri kalmışlık bölgedeki sanayi sektörünün gelişmişlik derecesi ile ölçülür. Bu nedenle devletler veya yerel yönetimler buldukları alanlarda sanayinin geliştirilmesi amacıyla gerekli olan alt yapıyı hazırlayıcı çalışmalar yapmaktadırlar.

1955-1965 yılları arasında, tarımda makinalaşmaya bağlı olarak, ziraatle uğraşan nüfusta bir düşüş yaşanmıştır. Aktif faal nüfus sanayiye ve genel hizmetlere dağılmıştır.

Sanayi alanında en dikkat çeken unsur gıdaya dayalı sanayinin yer almamasıdır. Bunun sebebi de daha önce bahsettiğimiz gibi tarımın ekonomideki yerinin az olmasıdır. Anacak gıda sektöründe birkaç un fabrikası mevcuttur.

Sanayi faaliyetlerinde hammaddelerin şekilleri değiştirilir, daha kullanılabilir bir duruma getirilir ve değerlendirilir. Günümüzde sanayi hızla yayılmaktadır¹¹.

Araştırma sahasında sanayi faaliyetler oldukça önemli bir yer tutmaktadır. İlçedeki çalışan nüfusun %27'si sanayi sektöründe çalışmaktadır. Sanayi hizmet sektöründen sonra önemli bir paya sahiptir. Özellikle İlçede 1985 yılından sonra sanayinin artması diğer ekonomik faaliyetlerin azalmasına neden olmuştur. Gediz Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı toplam 352 adet işletme vardır. Çok sayıda işyerine sahip olan bir adet küçük sanayi sitesi bulunmaktadır.

¹¹Erol Tümertekin, Nazmiye Özgüç, **Ekonomik Coğrafya**. (Çantay Kitabevi, İstanbul, 2005)

Anonim Şirket	50
Limited Şirket	105
Kollektif Şirket	2
Kooperatif	26
Müessese	1
Şahıs İşletmesi	168
Toplam	352

Tablo 21: Gediz Sanayi ve Ticaret Odasına Kayıtlı İşletmeler

MESLEK GRUBU	GERÇEK	TÜZEL	TOPLAM
Hububat ve Bakliyat	2	-	2
Toptan Bakkaliye	20	-	20
Perakende Bakkaliye	39	5	44
Et Mamulleri ve Besiciler	3	3	6
Meyve ve Sebze Komisyoncuları	-	-	-
Gıda Maddeleri İmalatı	2	1	3
Manifaturacılar	6	-	6
Tuhafiye ve Konfeksiyon	4	3	7
Kavvafiye ve Deri Mamulleri	1	-	1
Sarraflık Ortak Aletler ve Sağlık Hizmetleri	32	1	33
Kitap, Kırtasiye ve Matbua	5	3	8
Day. Tük. Mamulleri, Züccaciye ve Mobilya	18	5	23
Oto yedek parçaları	9	13	22
Akaryakıt ve Bütangaz Bayileri	13	14	27
Katı Yakıt Mamulleri ve Mahrukatçılar	1	-	1
Kereste ve Ahşap Yapı Malzemeleri	12	5	17
İnşaat Malzemeleri ve Hırdavat	16	14	30
Elektrik Malzemeleri ve Elektrikçiler	4	1	5
Bayındırlık ve Yapım İşleri	17	7	24
Sanayiciler	5	36	41
Nakliye ve Madenciler	13	57	70
Bankalar, Sigortacılar ve Eğitim Hizmetleri	14	8	22
İstirahat ve Eğlence Yerleri	1	3	4
Kooperatifler	-	52	52
TOPLAM	237	231	468

Tablo 22: Ticaret ve Sanayi Odasına Bağlı İşletmelerin Listesi

İKTİSADE FAALİYET KOLU TİCARET, OTELCİLİK, LOKANTACILIK	
Toptan Ticaret	20
Perakende Ticaret	192
Lokanta ve Oteller	6
ULAŞTIRMA, HABERLEŞME VE DEPOLAMA	
Ulaştırma	8
MALİ KURUM SİGORTA VE EMLAK İŞ. YAR. İŞ. HİZM.	
Mali Kuruluşlar	6
Sigorta Kuruluşları	11
Gayri Menkul ve İş Hizmetleri	8
TOPLUM HİZM. SOSYAL VE KİŞİSEL HİZMETLER	
Çevre Sağlığı ve Hizmetler	
Eğitim ve Sağlık ve Diğer Hizmetler	6
Kültür-Eğlence Hizmetleri	3
Kişisel ve Ailelere Yapılan Hizmetler	
GENEL TOPLAM	260

Tablo 23: Ticaret Ve Sanayi Odasına Kayıtlı Ticaret Ve Hizmet Sektöründe Faaliyet Gösteren İşyeri Ve Sayıları

Gediz’de sanayi kuruluşlarını iki bölüm halinde incelemek mümkündür.

3.5.1. Atölye Tipi Sanayi

Şehirleşmenin getirmiş olduğu araç ve gereçlerin yanı sıra modern tarım araç ve gereçlerin sayısındaki artış ve çeşitlilik bu araç ve gereçlerin onarımın sağlayacağı bir oluşuma ihtiyaç göstermiştir. Bu da küçük sanayi sitesi adını almıştır¹².

İlçedeki atölye tipi sanayi kuruluşları şehrin 3 km batısındaki sanayi sitesinde faaliyet göstermektedir. Sitede, başta oto tamiri olmak üzere, kaynak, kaporta, oto elektrik, egsoz sanayi, mandıra, demir ve kereste doğrama atölyeleri bulunmaktadır. Ayrıca söz konusu alanın çevresinde de büz, briket, atölyelerin yanısıra ham maddesi Simav ve İnegöl’den temin edilen suntalemin işlenip, mobilya haline getirildiği orta ölçekli atölye tipi sanayi kuruluşları yer almaktadır. 2005 yılı itibariyle 96 işyerinde toplam 281 kişi istihdam edilmiştir.

¹²M. Şükrü Gürsoy, “Taşköprü’ de Şehirleşme”, (İst. Üniv. Sos. Bil. Ens. Bas. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1990.)

Faaliyet Türleri	İşleri Sayısı	Çalışan İşgücü Sayısı
Oto Tamircisi	40	110
Demir Doğramacı	20	45
Marangoz	14	21
Doğramacı	5	18
Egzos imalatçısı	3	22
Mandıra	2	8
Büz, Briket İmalatçısı	2	10
Mermer Atölyeleri	2	8
Döşeme Atölyesi	5	14
Mobilya Atölyeleri	3	25
Toplam	96	281

Tablo 24: Gediz'deki Atölye Tipi Sanayi Tesisleri (2005)

Foto 13: Küçük Sanayi Sitesinden Bir Görünüm

3.5.2.Modern Sanayi

Gediz’de, atölye tipi sanayi sektöründen başka, halka açık çok ortaklı sanayi kuruluşlarının sayısı da oldukça fazladır. 1972 yılında başlayıp 1980’den sonra sayıları daha da artan bu tesislerin yöredeki sanayi faaliyetlerinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Nitekim 2005 yılı itibariyle 1.563 kişi bu tesislerde çalışarak ailelerinin geçimini sağlıyordu. Ayrıca söz konusu tesislerin ortaya çıkardığı ticari aktivite hem Gediz hem de, ülke ekonomisini olumlu yönde etkilemekteydi. 1980’li yıllarda bu tür tesislerin kurulması için çok yoğun bir çaba sarf edilirken günümüzde ise bu çalışmalar neredeyse durma noktasına gelmiştir. Bu durumun en önemli nedenleri kuruluşlarında önemli bir yer tutan yurt dışında çalışan gurbetçilerimizin tasarruflarını altın, döviz ve gayri menkulde değerlendirmesi ile önceki çok ortaklı şirketleşme örneklerinin olumsuzluğudur¹³.

Gediz’de 1972 yılından bu yana faaliyet gösteren fabrikalar Gediz İplik Fabrikası, Gediz Plastik Fabrikası, Gediz Mermer ve Toprak Sanayi, Soylu Kendir ve İplik Sanayi ve Gediz Ambalaj Sanayidir.

Gediz İplik Sanayi:

1972 yılında kurulmuş olan bu fabrika, Gediz depreminden sonra yurt dışına çalışmaya giden Gediz ve köylerine mensup işçilerin tasarruflarını değerlendirme ve büyük ölçüde azalmış bulunan istihdam hacmini arttırmak amacıyla kurulmuştur.

İplik Fabrikasında 2005 yılının tamamı Gediz ve Köylerinden 100 kadın ve 400 erkek olmak üzere toplam 500 kişi çalışıyordu. Tesiste, günlük 20-25 ton civarında pamuk işlenmektedir. 2005 yılı itibariyle toplam 8.000 ton pamuk ipliği ve örgü kumaşı üretilmiştir¹⁴.

¹³İ.Hakkı Düğür, Ali Akdemir, “**Stratejik Planlama Teori-Metodoloji Uygulama**, Isparta, 1994.

¹⁴Gediz Ticaret ve Sanayi Odası Faaliyet Raporu, 2005,Gediz.

Gediz Plastik Sanayi:

Fabrikada PVD'den mamul atık su boruları, basınçlı ve basınçsız su boruları, sondaj ve drenaj boruları ile bunlara ait bağlantı elemanları üretilmektedir. Tesisin yıllık üretim kapasitesi 4.500 tondur. Fabrikada 30 işçi çalışmaktadır¹⁵.

Gediz Mermer ve Toprak Sanayi:

Fabrika, Gediz İplik Sanayisine bağlı bir kuruluştur. Tesislerde 1991 yılından itibaren tuğla, 1993'ten sonra mermer üretimine başlanmıştır. Yıllık 12 milyon tuğla, 52.000 m² plaka ve 55.000 m² fayans üretilmektedir. Fabrikada 60 işçi istihdam edilmiştir¹⁶.

Soylu Kendir ve İplik Sanayi:

Gediz ve çevresinde ekilen kendir ürününü yerinde değerlendirmek ve üreticiyi kalkındırmak amacıyla 1989 yılında kurulmuştur. Yıllık 4 ton kendir ipliği üretilmektedir. Fabrikada 40 işçi vardiya usulü olarak çalışmaktadır¹⁷.

Gediz Ambalaj Sanayi:

1982 yılında kurulan fabrikada 6.000 ton ambalaj ve kırtasiye malzemesi üretilmektedir. Fabrikada 40 işçi vardiya usulüne göre çalışmaktadır¹⁸.

Gediz Organize Sanayi Bölgesi

Bu fabrikalardan başka Gediz'in 1997 yılında Yatırım Programına alınmasıyla Organize ve Sanayi Bölgesi temelleri atılmıştır.

Gediz-Simav yolu üzerinde çeltikçi mevkiinde 290 hektarlık bir alan seçilmiştir. Gediz Organize ve Sanayi Bölgesine ait 173 parsel arsanın kamulaştırma çalışmaları 16.09.1998 tarihinde başlamıştır. 102 hektarlık Organize Sanayi Bölgesi Uygulama Projesi alt yapı (yol, su, kanalizasyon) etüt, proje ve mühendislik hizmetleri mahallinde ihale izni Bakanlıkça müteşebbis heyete verilmiştir. Organize Sanayi Bölgesi alt yapı çalışmaları 2005 yılında tamamlanmıştır.

¹⁵Gediz Ticaret ve Sanayi Odası Faaliyet Raporu, 2005,Gediz.

¹⁶Gediz Ticaret ve Sanayi Odası Faaliyet Raporu, 2005,Gediz.

¹⁷Gediz Ticaret ve Sanayi Odası Faaliyet Raporu, 2005,Gediz.

¹⁸Gediz Ticaret ve Sanayi Odası Faaliyet Raporu, 2005,Gediz.

Gediz Organize Sanayi Bölgesi Kütahya-Uşak-İzmir yolları üzerinde olup, Gediz'e 7 km, Uşak Organize Sanayi ye 30 km, Kütahya Organize Sanayi ye 97 km., İzmir Limanına ise 230 km uzaklıktadır.

290 hektarlık bölge alanı içinde etapta 110 hektarlık alanda;

A tipi sanayi parseli 500 m² lik 21 adet

B tipi sanayi parseli 15000 m² lik 174 adet

C tipi sanayi parseli 30.000 m² lik 5 adet

D tipi sanayi parseli (30.001 m² ve üzeri) 4 adet

olmak üzere toplam 47 adet sanayi parseli oluşturulmuştur. Bu işyerlerinde en az 30 işçi çalıştırmak gerekmektedir. Böylece ilçeden ve dışarıdan burada çalışmak üzere çok sayıda işçi göçü başlayacaktır. Buda nüfusun artmasına ve ekonominin canlanmasına neden olacaktır. Ayrıca sanayi sektörünün payı da artacaktır.

Erkek Çalışan	3385
Kadın Çalışan	645
İşsiz Erkek	669
İşsiz Kadın	220
İş Gücünde Olmayan Erkek	3626
İş Gücünde Olmayan Kadın	7121

Tablo 25: 2000 Nüfus Sayımına Göre Gediz'de İstihdam Yapısı (12 ve daha yukarı nüfus)(Gediz Ticaret Ve Sanayi Odası Verilerinden)

Sanayi alanında ilçe ve ülke ekonomisine katkıda bulunan madencilik sanayisi ise son olarak ele alacağımız önemli alandır. Zira kömür, Dünya'da yaygın olarak kullanılan enerji kaynağıdır. Kömür madeni bölgesi yaklaşık 24 km² lik bir alanı sahip olup, havzanın Gediz'e uzaklığı, 26 km'dir. Gediz linyit havzasında Çoban Madencilik A.Ş., Gediz Madencilik A.Ş., Kömür İşletmeleri A.Ş., Soylu Kömürleri A.Ş. kömür işletmeleri faaliyet göstermektedir.

1985 –1988 yılları arasındaki devrede üretim 400 bin ton civarında iken; 1988 yılından sonra, üretimde gerileme dönemi başlamış ve 1991 yılında yıllık üretim 297 bin ton, 2005 yılında ise bu üretim 180 bin tona kadar gerilemiştir. Bunun sebebi özellikle ithalatın kolaylaştırılarak ucuz ithal kömürün piyasaya sunulması ve açık işletmelerin faaliyete geçerek işletmelerin rekabet gücünün azalmasıdır. Bu

nedenle 1988 yılından sonra, pazarlama güçlükleri başlamış ve üretilen kömürlerin bir kısmı satılamadığı için stoklar oluşmuştur. Bunun sonucu olarak şirketler ekonomik krizle karşı karşıya kalmış ve işçi ücretlerini ödeyemez duruma düşmüşlerdir. Şirketler krizi açmak için işçi çıkartmak ve üretimi azalmak zorunda kalmışlardır. Bu durum Gediz ekonomisini olumsuz yönde etkilediği gibi nüfusun 1997-2000 yılları arasında 1.815 kişi azalmasına neden olmuştur.

3.6.TİCARET

İlçenin ekonomik yapısını sanayi, ticaret, maden ve tarımsal faaliyetler oluşturmaktadır. Gediz halkı kollektif çalışmayı ve halka açık şirket oluşturmaya 1950 yıllarında başlamıştır. Deprem sonrasında oluşan maddi sıkıntılar nedeniyle dış ülkelere çalışmaya gidenlerin sayısı yaklaşık olarak 10 bin civarında işçi ve aile bulunmaktadır. Yurt dışındakilerin tasarrufların ilçede değerlendirilmesi, üretime katkıda bulunması ve işçi hacminin genişletilmesi amacıyla halka açık yani çok ortaklı fabrikalar kurulmuş mevcut maden ocaklarının kapasiteleri arttırılmış ve sanayiye büyük önem verilmiş ticari hayat canlanmıştır. Özellikle kömür üretimine paralel olarak nakliyecilik, oto tamir-bakım, sanayi ve yan sanayi süratle gelişmiş, Gediz adeta bir sanayi ve ticaret merkezi hüviyetine kavuşmuştur. Ancak son yıllarda kömür satışlarını azaltmış ve 1992'de tamamen durma noktasına gelmiştir. Açıkta kalan 2.500 işçi, işsiz kalan 500 nakliyecisi ve Gediz esnafı maddi olarak zor durumda kalmıştır. Buda ticari hayatın durma noktasına geldiğini gösterir. Gediz'de kahvehane sayısının fazlalığını işsizlik oranının yüksekliğine bağlamak mümkündür.

Gediz, Kütahya ve Uşak gibi büyük yerleşim merkezlerine uzaktır. Bu faktör yöreyi çevresindeki daha küçük yerleşim merkezleri içinde ticari bir merkez durumuna getirmiştir. Şehrin önemli ticari merkezlere uzak olması nedeniyle yörede yaşayan insanların buldukları yerdeki hizmetlerden yararlanma yolunu seçmeleri ticari faaliyetlerin ilçede yoğunlaşmasını teşvik etmiştir. Ayrıca kırsal yerleşim yerlerindeki insanların da alışverişlerini Gediz şehrinden yapmaları, ticaretin gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Gediz'de merkez ticaret bölgesi, Özyurt mahallesindeki ana cadde olarak kabul edilen Cumhuriyet caddesi etrafında yoğunlaşmıştır. Ticari aktivite, haftanın

cumartesi günü daha da yoğunluk kazanmaktadır. Gediz-Kütahya karayolunun kenarında, Özyurt Mahallesinde kurulan halk pazarı ticaretin canlanmasını sağlamıştır.

Foto 14: Gediz Pazarından Bir Görünüm

Gediz'den dışarıya tarım, tekstil, ambalaj, orman ürünleri ile linyit, antimon gibi maden ürünleri satılırken, gıda, giyim, inşaat, eğitim sektörü ürünleri ise satın alınmaktadır.

2005 yılı itibariyle çalışan nüfusun %15'i 652 işyerinde geçimini ticaretle sağlamaktadır.

Faaliyet Türü	İşyeri Sayısı	Faaliyet Türü	İşyeri Sayısı
Bakkal-Tekel Bayi	120	Elekt.Ev Alet.Tamir.	5
Konfeksiyon- Tuhafiye	50	Kuyumcu	4
Kahvehane	90	Eczacı-Gözlükçü	11
Ayakkabıcı	30	Beyaz Eşya Satıcısı	8
Lokanta	20	Fotoğrafçı	12
Hırdavatçı	15	Yorgancı	5
Berber-Kuaför	30	Sarraf	35
Terzi	40	Pastane	5
Züccaciye	8	Saatçi	7
Manav	5	Kuru Temizleme	2
Market	7	Fırın	4
Kırtasiye	6	Bilgisayar Satış ve Tamiri	3
Kasap	11	Sobacı	8
Radyo-Tv Tamircisi	21	Diğerleri	90
Toplam			652

Tablo 26: Gediz’de Ticari İşyerlerinin Sayısı Ve Faaliyet Türleri
(Gediz Esnaf Odası, Gediz Belediyesi ve yerinde yapılan gözlemlerden.)

3.7.ULAŞIM

Gediz D240 karayolu üzerinde bulunmaktadır. Uşak,İzmir ve Kütahya’yı birbirine bağlayan noktada yer alır. Ayrıca Bilecik, Eskişehir, Ankara ve İstanbul gibi iller arasında da transit trafiğe sahne olmaktadır. Tek ulaşım sistemi eskiden olduğu gibi günümüzde de karayoludur.

Ulaşım ekonomik coğrafyanın önemli bir kolu olup, genel anlamı ile insan ve eşyanın bir yerden diğer bir yere taşınması faaliyetidir¹⁹.

Gediz’in ulaşımının tam anlamıyla geliştiği söylenemez. Özellikle ilçenin kuzeydoğusunda topoğrafik şartların elverişsizliği, Marmara ve İç Anadolu bölgelerini İzmir’e bağlayan yolların Kütahya-Afyon üzerinden yapılmasına neden olmuştur.

¹⁹Erol Tümertekin, Nazmiye Özgüç, **Ulaşım Coğrafyası**, (İst. Üniv. Coğ. Enst. Yay. No:2053 İstanbul, 1987), s. 1.

Ayrıca Gediz'in çevresiyle ticari, ekonomik ve sosyal ilişkilerini sağlayan yolların uzun yıllar boyunca rehabilite edilmemesi şehrin ulaşım açısından gelişmesini engellemiştir²⁰.

Son zamanda hızlanan Kütahya-İzmir çevre yolu ile Gediz güzergahı kullanılacaktır. Yol çalışmaları hızla devam etmekte, 2007 senesinde yolun tamamen bitmesi hedeflenmektedir. Böylece Kütahya-İzmir güzergahı olan Afyon yolu değişmiş olacak, zamandan da büyük tasarruf sağlanacaktır.

Araştırma sahasını köylere bağlayan yolların büyük bir bölümü asfaltlanmıştır. Yolu olmayan köy yoktur. Köylere ulaşım şahısların kendi vasıtaları ile sağlanmaktadır. Kütahya il merkezine ulaşım günün belirli saatlerinde sağlanmaktadır. Uşak'a ise her yarım saatte bir otobüs seferi düzenlenmektedir. Gediz'in diğer il ve ilçe merkezlerine uzaklıkları Tablo 27'de belirtilmiştir. Son zamanlarda yapılan çevre yolu ile de ulaşımdaki olumsuzluklar tamamen ortadan kalkacaktır.

Gediz-Kütahya	97 km	Gediz-Balıkesir	170 km
Gediz-Ankara	400 km	Gediz-Simav	48 km
Gediz-İstanbul	580 km	Gediz-Emet	58 km
Gediz-Uşak	57 km	Gediz-Çavdarhisar	45 km
Gediz-İzmir	275 km	Gediz-Hisarçık	45 km

Tablo 27: Gediz İl Ve İlçelere Uzaklıkları (Gediz Otogar İşletme Müdürlüğü)

3.8.TURİZM

Turistik yörelerin oluşabilmesi için, turistik potansiyel yanında beşeri çevre faktörlerinin de bulunması gerekmektedir. Alpinizm, klimatizm ve termalizm potansiyel bölgelerinin turizme açılması ve söz konusu sahaların turist çeken merkez haline gelmeleri hareketi olarak tanımlanan sağlık turizmi ülkemizde oldukça geniş bir potansiyele sahiptir²¹.

²⁰İ. Hakkı Düğer, Ali Akdemir, **Stratejik Planlama Teori- Metodoloji Uygulama**, Isparta, 1994.

²¹Hayati Doğanay, **Kurşunlu Termal Turistik Bölgesi**, Turizm Yıllığı (Ankara.1992) s.78

Gediz, jeolojik yapısı itibariyle fay hatlarının yaygın olduğu bir alanda kurulmuştur. Bu durumun bir sonucu olarak yörede, sıcak suların yeryüzüne çıktığı fay kaynaklarına fazlaca rastlanılmaktadır. Yıllardan beri bu kaynakların değerlendirilmesi amacıyla alt yapının iyileştirilmesi, konaklama tesislerinin modernizasyonu ve kaplıcaların daha ekonomik olarak çalıştırılması gibi bir takım çalışmalar yapılmışsa da yeterli olmamıştır. Bu kaynaklardan en önemlileri Ilıca ve Murat Dağı Kaplıcalarıdır. Gediz’de termal turizm ön plandadır.

3.8.1. Ilıca kaplıcaları; İlçeye 13 km uzaklıkta kurulan termal bir turizm merkezidir. Kaplıca sularının radyoaktifleri düşük, kimyasal bileşimleri ise, sülfatlı, bi karbonatlı, sodyumlu, magnezyumlu ve arseniklidir. Kaplıcadaki sıcak kaynak sularının toplam akım değeri 235 lt./sn’dir. Sularının sıcaklığı 78 derece-104 derece olup hipertermal sular grubuna girmektedir²². Halen Gediz Belediyesi tarafından işletilen kaplıcaların çevresinin ormanlarla kaplı olması dinlenmek ve eğlenmek isteyenlerin de burayı tercih etmesine neden olmaktadır. Ayrıca turizmin merkezini İlçe ve çevresine bağlayan yolların asfalt olması, kaplıcalara olan ilgiyi giderek arttırmaktadır.

Termal tesislere gelenlerin çoğunluğu Uşaklı ve Gedizli günü birlikçiler oluşturmaktadır. Diğer illerden gelenler ise kaplıcalarda daha uzun süre kalmaktadırlar. Simav, Kütahya gibi yakın çevrelerden pek fazla ziyaretçi gelmemektedir. Bunun nedeni söz konusu yerleşim merkezlerinde aynı türdeki tesislerin bulunmasıdır. 1986 yılında apart otellerin inşaat edilmesi uzak yerlerden gelen ziyaretçi sayısını arttırmıştır. Bunun yanı sıra halen inşaat halinde olan otel ve kür merkezlerinin de tamamlanmasıyla ziyaretçi sayısının daha da artacağı tahmin edilmektedir.

²²Gediz Belediyesi Fen İşleri Müd. Kaplıca Raporu, Gediz, 2005

Foto 15: Gediz Ilica Kaplıcalarından Bir Görünüm

3.8.2. Murat dağı kaplıcaları ise; İlçeye 30 km uzaklıktadır. 1.600m. Yükseklikteki dağda buz gibi suların yanında şifalı sıcak suların da bulunduğu bir turizm merkezidir. Kaplıcalar, termal tedavi yanında, iklim kürleri, yaylacılık bakımından da önemli bir potansiyele sahiptir. Kaplıcaların etrafının ormanlık oluşu ve soğuk sularının bulunması dinlenme, eğlenme ve yazın sıcak havasından kurtulup serin ve temiz dağ havası almak isteyenlerin tercih ettiği bir yerdir. Konaklama tesislerinin sayısının az olması, halkı kendi kurduğu çadırlarda kalmaya zorlamıştır. Kaplıca işletmeciliği Ilica bölgesinde şahıslara kiralanmıştır. Murat dağı kaplıcalarında ise işletmeciliği Gediz Belediyesi yapmaktadır. Ayrıca faaliyete girmeyen iki büyük otel inşaatı tamamlanmak üzeredir. Ayrıca kaplıcalardan jeotermal enerji elde edilerek Gediz’de 6.500 konutun ve 20.000 metrekare seranın ısıtılması düşünülmektedir.

Foto 16: Gediz Murat Dağı Kaplıcalarından Bir Görünüm

Foto 17: Murat Dağından Bir Görünüm

Foto 18: Gediz Orman Alanlarından Bir Görünüm

2003 yılında ilçede ilk kez gerçekleştirilen tarhana festivali geleneksel olarak her yıl düzenlenmektedir. 2006 yılında ise 4.sü gerçekleştirilecektir. 2005 yılında çevre il, ilçe ve köylerinden katılmak üzere 50 bin kişinin üzerinde insan festivale gelmiştir. Her yıl 01-07 Ağustos tarihleri arasında gerçekleştirilen festival halkın büyük ilgisini çekmektedir. Gediz Belediyesinin katkılarıyla gerçekleşen festival bir panayır coşkusunda gerçekleşmektedir.

Bu festival sayesinde hem Gediz'in tanıtımı yapılmakta hem de ticaret canlanarak ekonomik olarak kazanç sağlanmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Gediz'de yerleşmenin, zamanla nasıl şehirselleşme özellikleri kazanmaya başladığını ve bu şehirlerin özelliklerinin neler olduğunu açıklamaya çalıştım.

1970 depremi sonrasında başlayan yer değiştirme hareketi ile tarımsal faaliyetler yavaş yavaş geride kalmış, sanayi faaliyetleri hız kazanmıştır. İnsanların ticari ürünlere yönelmeleri bile bazı fonksiyonları da beraberinde getirdikleri görülmektedir. 1970 depremi sonrasında başlayan yer değiştirme hareketiyle Gediz şu anki yerine kurulmuş olup, şehirselleşme bir görünüme bürünmüştür. Şehirleşme olgusu çok hızlı bir şekilde gerçekleştiği için bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu sorunlar da şunlardır;

Araştırma sahası yeni Gediz, deprem riskinin fazla olduğu yerleşim merkezlerinden biridir. Fay hatlarının olduğu ikinci derecede deprem kuşağı içerisinde bulunmaktadır. 1970 sonrasında başlayan şehirleşme hareketiyle tek katlı deprem evleri yapılmıştır. Ancak daha sonraki dönemde merkezden çevreye doğru yapılan binalar düzensiz bir şekilde yapılmıştır. Bir denetim olmadığı için tek katlı veya iki katlı evlerin oluşturduğu geleneksel doku bozulmuş, yapılar çok katlı ticari binalara dönüşmüş, sağlıklı bir değişime uğramıştır.

Bundan dolayı bölgede çok iyi bir şekilde jeolojik etüd yapılmalı ve deprem riskinin fazla olduğu, fay hatlarının geçtiği yerleşime açılmamalıdır. Ayrıca alüvyonlardan oluşan vadi tabanı düzlükleri, yapı temel zemini olarak sağlam olmadığı için, araştırma sahasının güney ve güneydoğu kesimlerinde yapılaşmaya izin verilmemelidir. Gediz'in kurulduğu alan tarımsal faaliyetlerin sürdürüleceği verimli düz ovalardır. Konutlar inşa edilirken temel kazılarında, üstteki örtü tabakasının kaldırılarak yapı temellerinin alttaki sağlam zemine oluşturulması gerekmektedir.

Yörenin tektonik yapısı yerleşme alanlarına sınırladığı için arsa ve konut fiyatları reel olarak giderek artış göstermektedir. Ayrıca, yörede ekonomik gelişmeye bağlı olarak, mevcut konut sayısı yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle de konut kiralari hızla yükselmektedir. Bu sorunun giderilmesi için Gediz Belediyesi yeni yerleşim alanları belirlemeli ve bu alanları dar ve orta gelirli aileleri ucuz bir şekilde

pazarlamalıdır. Ayrıca yapımı devam eden konutların hızla bitirilebilmesi için gerekli kredi ve planlama çalışmaları sağlanmalıdır.

Nüfus artışı ve ekonomik gelişmelere bağlı olarak meydana gelebilecek arsa ve ev talepleri için Gediz Belediyesi mevcut yerleşim alanlarının yanı sıra şimdiden ileriye dönük imar çalışmalarına başlamalı, düzensiz yapılaşmalara izin vermemelidir. Ticari yoğunluğun sadece Cumhuriyet Caddesi, Bankalar Caddesi ile Sağlık caddesinde (Özyurt Mahallesi) yoğunlaşmasının önlenerek bu aktivitenin şehrin geneline yayılması için ileriye dönük projeler üretilmelidir.

Şehrin su ihtiyacı, yamaç ve taban suyu kaynaklarından temin edilmektedir. Değirmen suyu kaynağı oldukça kireçlidir. Bu nedenle böbrek rahatsızlıklarına sebep olmaktadır. Bu suya alternatif yeni su kaynaklarının aranması çalışmalarına hız verilmektedir.

Araştırma sahasında, İlköğretime devam eden kız ve erkek öğrenci oranı birbirine oldukça yakındır. Ancak Ortaöğretim de kız öğrencilerin sayısının az olması, kırsal alanda oturan ailelerin hem ekonomik durumları hem de eğitimi verilen önemin yetersizliğiyle ilgilidir. Bu oranı arttırmak için taşınmalı eğitimle kız öğrenciler taşınmalı veya ilçede yatılı bölge okulları açılmalıdır. Yükseköğrenime devam eden öğrencilerin oranı oldukça düşüktür. Bu konuda öncelikle öğrencilerin motive edilerek, hem öğrencilerin hem de ailelerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Yöredeki sağlık tesisleri genelde yeterli olmakla beraber branş doktorlarının eksik olduğu gözlemlenmiştir. Bu amaçla yerel yönetim ve şehrin ileri gelenlerinin işbirliği ile, doktor temini yoluna gidilmelidir.

Kentte sosyal faaliyet imkanlarının sınırlı olduğu gözlemlenmiştir. Sinema, tiyatro vb. dinlenme ve eğlence faaliyetlerine imkan veren tesislerin artırılmasına çalışılmalıdır.

Özellikle iklime bağlı olarak görülen yaz kuraklığı önemli bir sorundur. Bunun aşılması için bazı akarsuların önüne gölet yapılmalıdır. Böylece tarımda verim artacaktır.

Şehirde, yıllar boyunca hep aynı ürünün ekilmesinden dolayı toprak bazı mineraller yönünden fakirleşmiştir. Bu nedenle, İlçe Tarım Müdürlüğü tarafından toprak analizleri yapılarak hangi ürünlerin daha iyi yetiştirilebileceği konusunda araştırmalar yapılmalıdır.

Yörede hayvancılık sağlıklı koşullarda ve bilinçsiz olarak yapılmaktadır. Buna bağlı olarak hem tarım içindeki payı hemde elde edilen verim düşüktür. Oysa yapılan araştırmalarda, Gediz ve çevresinde ahır hayvancılığın yapılabilmesi için gerekli şartların elverişli olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre İlçe Tarım Müdürlüğü, halkı ahır hayvancılığına teşvik etmelidir. Ayrıca yörede mandıra işletmeciliği yaygınlaştırılarak süt potansiyelinin en ekonomik yararlanma imkanları araştırılmalıdır.

İlçeye, yabancı sermayeyi çekmek için yöredeki fabrika sahipleri yabancı firmalarla birleşme yoluna gidebilirler. Sanayi kuruluşlarının karşılaştığı en önemli sorun pazarlama olduğu için, şirket yetkilileri mevcut pazarları arttırma yanında, yeni pazar arayışlarına da girmelidir.

Gediz ekonomisinde ileride bir yere sahip olması beklenen Organize Sanayi Bölgesinin işlevlik kazanabilmesi için, yatırım yapacak iş adamlarına enerji maliyetlerinde indirim, alt yapıda kolaylık ve pazarlama konularında yardımcı olunmalıdır.

Gediz ekonomisinin 1970 yıllarından itibaren gelişmesinde, kömür madeni oldukça önemli bir rol oynamıştır. 1989'dan sonra kömürün kaliteli olmasından kaynaklanan yüksek kükürt oranı satış problemini ortaya çıkarmıştır. Buna bağlı olarak kömür satılmadığından işsizlik nedeniyle göçler meydana gelmiştir. Şehirde maden rezervlerinin tespit edilerek yatırım yapılabilirlik testlerinin hazırlanması gerekmektedir. Ayrıca Gediz havzası kömürlerinin filtrasyon sistemiyle ve usulüne uygun yakıldığında hava kirliliği yapmadığı anlatılmalı ve bu yolla kömür pazarı tekrar canlandırılmalıdır.

İlçenin önemli ulaşım yollarına uzak kalması hem ulaşımı, hem de ekonomik gelişmeyi olumsuz etkilemiştir. Bu nedenle Kütahya-Gediz karayolunun iyileştirme çalışmaları derhal tamamlanmalı, Kütahya üzerinden İzmir'e uzanan transit karayolunun Gediz'den geçirilmesi için gerekli girişimler yapılmalıdır. Organize Sanayi Bölgesine yeterli aktiviteyi kazandırabilmenin çaresi de budur.

Araştırma sahası özellikle kaplıca ve doğa turizmi açısından oldukça zengindir. Ilıca ve Murat dağı kaplıcalarında yapımları devam eden oteller kısa sürede tamamlanarak hizmete açılmalıdır. Özellikle Murat Dağı kaplıcalarının termalizm, klimatizm, avcılık ve kış sporları açısından mevcut olan potansiyelinin

değerlendirilmesi için konaklama tesislerinin sayısı ve ulaşım koşulları iyileştirilmelidir. Söz konusu tesislerin özellikleri ile ilgili yerli ve yabancı tanıtım broşürleri düzenlenerek, reklam faaliyetlerine girilmelidir. Özellikle Ilıca kaplıcalarında deneme çalışmaları devam eden seracılık faaliyetlerine hız verilmelidir. Yine bu alandan sağlanacak potansiyel jeotermal enerji ile Gediz'in ısıtılması projesine kaynak temin edilerek gerçekleştirme yoluna gidilmelidir.

Bu olumsuzluklara rağmen Gediz'de şehirleşme planlı bir şekilde gerçekleşmiştir. Şehrin 1970 sonrasında kurulması altyapı, gibi sorunlarının ortadan kalkmasına neden olmuştur.

Kentin bulunduğu alanın düz, verimli ovaların olması ve yeni konut alanlarının bu tarım alanları üzerinde yapılmasıyla, verimli topraklar azalmaya başlamıştır. 1970 sonrasında yapılan deprem konutları ömürlerini doldurmuştur. Bundan dolayı halk bu binaları yıkıp yerine çok katlı olmayan modern konutlar yapmaktadır. Böylece şehrin görüntüsü nispeten değişecektir.

KAYNAKÇA

1. Aras, İsmail: **Tarihte Gediz**, Tekin Matbaası, Gediz, 1980.
2. Darkot, Besim, Tuncel, Metin: **Ege Bölgesi Coğrafyası**, İst. Üniv. Yay. No:2365, Coğ. Ens. Yay. No:99, İstanbul, 1995.
3. Denker, Tolun, Bedriye: **Şehiriçi Arazi Kullanımı**, İst. Üniv. Edb. Fak. Yay. İstanbul, 1976.
4. Denker, Tolun, Bedriye: **Yerleşme Coğrafyası, Kır Yerleşmeleri**, İst. Üniv. Yay. No:2275, İstanbul, 1977.
5. Doğanay, Hayati: **Türkiye Beşeri Coğrafyası**, Atatürk Üniv. Fen Edb. Fak. Yay. No:98, Edb. Kesimi Yay. No:62, Erzurum, 1994.
6. Doğanay, Hayati: **Kurşunlu Termal Turistik Bölgesi**, Turizm Yıllığı, Ankara, 1992.
7. Dönmez, Yusuf: **Umumi Klimatoloji ve İklim Çalışmaları**, İst. Üniv. Yay. No:2505, Coğ. Ens. Yay. No:102, İstanbul, 1990.
8. Dönmez, Yusuf: **Bitki Coğrafyası**, İst. Üniv. Yay. No:3319, Coğ. Ens. Yay. No:3213, İstanbul, 1985.
9. Düğer, İ.Hakkı, Akdemir, Ali: **Stratejik Planlama Teori-Metodoloji Uygulama**, Isparta, 1994.
10. Erinç, Sırrı, 'v.d': **Gediz Depremi: Tatbiki Jeomorfolojik Etüd**, İst. Üniv. Edb. Fak. Yay. No:1520, Coğr. Ens. Yay. No:60, İstanbul, 1970.
11. Gediz Ticaret ve Sanayi Odası **Faaliyet Raporu**, Gediz, 1991.
12. Gediz Ticaret ve Sanayi Odası, **Organize Gerekçe Raporu**, Gediz, 2005.
13. Gediz İlçesi Ziraat Bankası Müdürlüğü Kayıtları, Gediz, 2005.

14. Gediz Orman İşletme Şefliği **Faaliyet Raporu**, Gediz, 2005.
15. Gediz Ticaret ve Sanayi Odası **Faaliyet Raporu**, Gediz, 2005.
16. Gediz Esnaf ve Sanatkarlar Odası **Faaliyet Raporu**, Gediz, 2005.
17. Gediz Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü **Faaliyet Raporu**, Gediz, 2005.
18. Gediz İlçe Tarım Müdürlüğü **Faaliyet Raporu**, Gediz, 2005.
19. Gediz Sağlık Ocakları **Brifing Raporları**, Gediz, 2005.
20. Günal, Nurten: **Yukarı Gediz Havzası'nın Bitki Coğrafyası**, Çantaya Yayınevi, İstanbul 2003.
21. Gürsoy, M. Şükrü: **“Taşköprüde Şehirleşme”**, İst. Üniv. Sos. Bil. Ens. Bas. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1990.
22. İmar ve İskân Bakanlığı, Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 1980.
23. İmar ve İskân Bakanlığı, Mesken Genel Müdürlüğü, Sosyal Araştırma Dairesi, Ankara, 1970.
24. İnandık, Hamit: **Türkiye Bitki Coğrafyasını giriş**, İst. Üniv. Coğr. Ens. Yay. No:42, İstanbul, 1965.
25. İzbrak, Reşat: **Türkiye Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı**, Yay. No:263, Yardımcı Ders Kitapları Dizisi, No:14, İstanbul, 1984.
26. İzbrak, Reşat: **Türkiye, A.Ü.D.T.C.F.** Yay. No:300, Ankara, 1981,
27. Koçman, Asaf: **Ege Ovalarının İklimi**, Ege Üniv. Edb. Fak. Yay. No:73, İzmir, 1993.
28. Kütahya Tarım İl Müdürlüğü Kaynakları Faaliyet Raporu, Kütahya, 2005.
29. Mater, Barış: **Toprak Coğrafyası** , Çantay Kitabevi, 2004.
30. Önder, Osman: **Gediz' in Tarihçesi**, Radyo Gazetesi Matbaası, İzmir, 1977.
31. Özav, Lütfi: **Gediz İklimi Hakkında**, Kocatepe Üniv. Sos. Bil. Dergisi, No:3, Afyon,

- 1999.
32. Özenoğlu, Cumali: **“Gediz İlçesinin Ekonomik Analizi ve Gelişme Potansiyeli”**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniv. Sos. Bil. Ens. Kütahya, 1996.
33. Özgüç, Nazmiye: **Beşeri Coğrafyada Veri Toplama Değerlendirme Yöntemleri**, İst. Üniv. Yay. İstanbul, 1994.
34. Sami, Şemsettin: **Kâmusûl Âlâm**, cilt no:4, Mihran Matbaası, İstanbul, 1893.
35. Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü Faaliyet Raporu, Kütahya, 2005.
36. Şen, Şevket: **“Babaeskide Şehrsel Gelişme”**, İst. Üniv. Sos. Bil. Ens. Bas. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1996.
37. Tanoğlu, Ali: **Nüfus ve Yerleşme**, İst. Üniv. Coğr. Ens. Yay. No:1183, Edb. Fak. Coğr. Ens. Yay. No:145, İstanbul, 1966.
38. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı **Faaliyet Raporu**, Ankara, 2005.
39. Tümertekin, Erol, Özgüç, Nazmiye: **Beşeri Coğrafya**, Çantay Kitapevi, İstanbul, 2004.
40. Tümertekin, Erol: **Türkiyede Şehirleşme ve Şehrsel Fonksiyonlar**, İst. Üniv. Yay. İstanbul, 1973.
41. Tümertekin, Erol, Özgüç, Nazmiye: **Ekonomik Coğrafya**, Çantay Kitabevi, İstanbul, 2005.
42. Tümertekin, Erol: **İktisadi Coğrafya**, İst. Üniv. Edb. Fak. Yay. No:1703, İstanbul, 1972.
43. Tümertekin,Erol, Özgüç, Nazmiye: **Beşeri Coğrafyaya Giriş**, İst. Üniv.Yay. No:3819, İstanbul, 1994.
44. Tümertekin, Erol, Özgüç, Nazmiye: **Ulaşım Coğrafyası**, İst. Üniv. Coğr. Ens. Yay. No: 2053, İstanbul, 1987.
45. Varlık, Çetin: **Germiyanoğulları Tarihi**, Atatürk

Üniv. Yay. No: 288, Edb. Fak. No:57,
Sevinç Matbaası, Ankara, 1974.

46. Yeni Rehber Ansiklopedisi, Cilt No:12, İstanbul, 1993.

